

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Viitottu puhe, viittomakielentulkin työkalu?

Tulkkien kokemuksia viitotun puheen taidon tärkeydestä työelämässä

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

Joulukuu/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU
Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Maarit Eriksson	Sivumäärä 52+12 liitesivua
Työn nimi Viitottu puhe, viittomakielentulkin työkalu?	
Ohjaava(t) opettaja(t) Elina Hynynen, Zita Kóbor-Laitinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kuuloliitto ry, Esa Kalela	
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa työelämässä toimivien tulkkien ajatuksia ja kokemuksia viitotun puheen taidon merkityksestä tulkkausalan työkentällä. Tämän pääkysymyksen lisäksi tässä työssä selvitettiin myös tulkkien viitotun puheen opiskeluun liittyviä kokemuksia tulkikoulutuksen ajoilta sekä tulkkien viitotun puheen osaamisen kokemuksia. Lisäksi selvitettiin tulkkien kokemusta työnantajan panoksesta viitotun puheen taitojen kehittämisessä. Opinnäytetyö toteutettiin tilaustyönä Kuuloliitolle. Tämä opinnäytetyö on kvantitatiivinen tutkielma ja tietojen keruu tulkkausalan työkentältä tapahtui sähköisellä kyselyllä. Kysely lähetettiin kohderyhmälle henkilökohtaisella sähköpostilla. Kohderyhmänä olivat vuosina 2005–2010 Humanistisesta ammattikorkeakoulun perustutkinnosta valmistuneet viittomakielentulkit. Tästä ryhmästä onnistuttiin saamaan yhteensä 94 viittomakielentulkin yhteystiedot ja kaikkiaan 33 viittomakielentulkkia vastasi kyselyyn. Taustaselvityksenä kartoitettiin myös viitottuun puheeseen viittaavia opintokokonaisuuksia viittomakielentulkin perustutkinnon opetussuunnitelmissa vuosilta 2005–2010. Tämä ajanjakso sisälsi kaksi erillistä opetussuunnitelmaa. Opinnäytetyön tulokset kertovat, että viitotun puheen taito koetaan viittomakielentulkin työelämän näkökulmasta erittäin tärkeänä taitona. Vastaajat pitivät viitotun puheen taitoa tärkeänä niin henkilökohtaisella tasolla kuin ammattitaidon näkökulmasta. Tulkkien koulutuksen aikaisissa opiskelukokemuksissa korostui viitotun puheen opetuksen riittämättömyyden kokemukset. Tästä huolimatta suurin osa vastaajista koki saaneensa vapaaseen keskusteluun riittävät taidot jo tulkikoulutuksen aikana. Työelämässä vastaajat kokivat viitotun puheen taitotasonsa merkittävästi paremmaksi. Viitotun puheen k-tason tentin suorittaminen näkyi opinnäytetyöni tuloksissa vastaajien parempina osaamisenkokemuksina. Työnantajien suhtautuminen viitottuun puheeseen nähtiin myönteisenä ja suurin osa vastaajista koki voivansa käyttää myös työaikaansa viitotun puheen taitojen kehittämiseen.	
Asiasanat Viitottu puhe, viittomakielentulkki, opetussuunnitelma, viittomakielentulkin koulutus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Maarit Eriksson	Number of Pages 52+12
Title Signed speech as a tool for interpreter?	
Supervisor(s) Elina Hynynen, Zita Kóbor-Laitinen	
Subscriber and/or Mentor Federation of Hard of Hearing, Esa Kalela	
Abstract Purpose of this thesis was to survey working interpreters' ideas and experiences in the significance of signed speech skills in the work field of interpreting. In addition to the main question this study also examined how the interpreters felt signed speech studies during the education and interpreters signed speech know-how experiences. Interpreters' experiences in employers' investment to signed speech skill development was also studied. Thesis was executed to order for the Federation of Hard of Hearing. This thesis is a quantitative study and data collection in interpreting work field was made by electronic questionnaire. The questionnaire was sent to the target group with personal e-mail. The target group was graduates of the degree of basic sign language interpreters in the Humanities University of Applied Sciences in 2005–2010. Total of 94 sign language interpreter's contact information was managed to get from the target group, and a total of 33 sign language interpreters replied. As a frame of reference this study also surveyed courses in signed speech in sign language interpreter training curriculum for the years 2005-2010. This period consisted of two separate curricula. The results of the thesis show that signed speech skills are considered very important by interpreters' field of work. Respondents considered signed speech skills important on a personal level and from the professional point of view. Experiences of inadequacy in teaching during education were highlighted. Despite this, the majority of the respondents felt that they had received the necessary skills for open discussion already during the interpreter education. In working life, respondents felt that their signed speech skill levels were significantly better. Signed speech k-level exam performance was reflected in the results of respondents as a better know-how. Employers' attitudes towards signed speech were seen as positive and the majority of the respondents felt that they could use their working hours for the training of their signed speech skills.	
Keywords signed speech, sign language interpreter, curriculum, sign language interpreter training	

SISÄLLYS:

JOHDANTO	6
2. OPINNÄYTETYÖN TILAAJA JA TAUSTAT	8
2.1 Kuuloliitto ry	8
2.2 Aikaisemmat tutkimukset	8
3. OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	11
3.1 Tutkimuskysymykset	11
3.2 Tutkimuksen tavoite	11
3.3 Aiheen rajaus	11
4. TUTKIMUSPROSESSI	12
4.1 Kvantitatiivinen tutkimus	12
4.1.1 Sähköinen kysely	13
4.1.2 Kyselyn tekninen toteuttaminen	14
4.1.3 Analyysimenetelmät	15
5. VIITOTTU PUHE	16
5.1 Viitotun puheen määritelmiä	16
5.2 Viitotun puheen suositukset	18
5.3 Suositusten uudelleen arviointi	18
5.4 Viitotun puheen käyttäjät	19
6. VIITOTTU PUHE OPETUSUUNNITELMISSA	21
6.1 Opetussuunnitelmat viittomakielentulkin koulutuksessa	21
6.2 Opetussuunnitelma 2005–2011	22
6.2.1 Viittaukset termeihin	23
6.3 Opetussuunnitelma 2009–2013	25
6.3.1 Viittaukset termeihin	25
6.4 Opetussuunnitelmien vertailua	28
6.5 Koulutuksen näkökulma	29
7. TUTKIMUSTULOKSET	32
7.1 Tutkimuksen kohderyhmän perustiedot	32
7.2 Viitotun puheen taitojen merkitys työelämässä	34
7.3 Viitotun puheen opiskelun kokemukset	35
7.4 Viitotun puheen osaamisen kokemukset	38
7.5 Kokemukset työnantajan panostuksesta	39
8. JOHTOPÄÄTÖKSET	40
9. POHDINTA	42
9.1 Yleistä opinnäytetyöstä	42
9.2 Kyselylomake	43
9.3 Viitotun puheen taitojen merkitys työelämässä	44
9.4 Viitotun puheen opiskelun kokemukset	45
9.5 Viitotun puheen osaamisen kokemukset	46
9.6 Kokemukset työnantajan panostuksesta	47
9.7 Tutkimuksen luotettavuus	47
9.8 Näkökulmia jatkotutkimuksiin	48

LIITTEET

- Liite 1. Viitotun puheen työryhmän suositus
- Liite 2. Prosenttiset frekvenssijakaumat ja vastausten lukumäärät
- Liite 3. Viittaukset viitottuun puheeseen opetussuunnitelmissa
- Liite 4. Opintojen rakenne opetussuunnitelmassa 2005–2011
- Liite 5. Opintojen rakenne opetussuunnitelmassa 2009–2013
- Liite 6. Kyselylomake

JOHDANTO

Viittomakielentulkin opintojeni edetessä ja työharjoittelukokemuksieni perusteella minua on alkanut askarruttaa viitotun puheen taitojen tärkeys tulkkausalan työkentällä ja tätä asiaa halusin alkaa opinnäytetyössäni selvittää. Kiinnostukseni aiheeseen heräsi konkreettisesti pedagogisten suuntautumisopintojeni myötä, jolloin koin tietoni ja taitoni viitotusta puheesta varsin puutteellisiksi. Neljännelle vuosikurssille siirtyessä olin jo suorittanut itselleni kuuluvat tulkkauksen opinnot ja olo oli viitotun puheen taitojeni suhteen epävarma. Oletetaanko työkentällä, että viittomakielen tulkilla on automaattisesti osaamista myös viitotusta puheesta?

Työharjoitteluihin perustuva kokemukseni on, että viitotulla puheella tapahtuvat tulkkaukset voivat tulla tulkille yllättäen. Asiakasprofiileissa saattoi ajoittain olla sekaannuksia käytettävästä kommunikaatiomenetelmästä ja asiakas saattoi kohtaamisessa toivoa viittomakielen tulkkauksen sijasta viitotun puheen tulkkausta. Tämä aiheutti sekaannusta ja ongelmia tulkkaustilanteen kulkuun. Tästä syystä halusin pureutua aiheeseen syvemmin ja selvittää viittomakielentulkkien kokemuksia ja asenteita viitotusta puheesta ja sen hallinnan tärkeydestä tulkkausalan työkentältä. Valmistuvana tulkkina toivon myös itse saavani varmuutta opinnäytetyöprosessini aikana siitä, mitä minulta vaaditaan tällä alalla, mihin tulisi valmistautua ja mitä taitoja tulisi hallita viittomakielen lisäksi, jotta pystyisin toimimaan tulkin tehtävissä mahdollisimman monipuolisesti. Tavoitteenani tämän opinnäytetyöprosessin aikana on myös saada kokemusta ja osaamista kvantitatiivisista tutkimusmenetelmistä.

Opinnäytetyössäni pääasiallinen tarkastelukohteeni on viittomakielentulkkausalan työkenttä ja tulkkien näkökulma, mutta taustaselvityksenä käsittelen myös Humanistisen ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmien sisältöä vuosilta 2005–2010 ja kartoitan viitottuun puheeseen viittaavien opintokokonaisuuksien osuutta opetussuunnitelmissa.

Tällä aikavälillä Humanistisen ammattikorkeakoulun tulkkipäätöstyössä on ollut käytössä kaksi erillistä opetussuunnitelmaa. Rajasin taustaselvitykseni koskemaan viimeistä vuotta ja tällä aikavälille sijoittuvaa kahta opetussuunnitelmaa. Tätä

vanhemmat opintosuunnitelmat ovat jo niin iäkkäitä, etteivät ne ole aiheeseeni nähdessäni relevantteja.

Toivon, että opinnäytetyöni pystyy tarjoamaan tuoretta tietoa tulkkausalan tilanteesta viitotulla puheella tapahtuvien tulkkauksien osalta. Pidän työkentällä toimivien ja ammatin todellisuuden kohtaavien tulkkien kokemuksia tärkeinä, koska ne heijastavat alan todellisuutta. Uskon, että tämä tieto tarjoaa hyötyä niin tulkkioiskelijoille, sekä mahdollisesti myös tulkkeja kouluttaville oppilaitoksille. Riittävän viittomakielen taidon ja tulkkaustaidon saavuttaminen neljän opiskeluvuoden aikana on valtava ponnistus. Yksin se ei välttämättä kanna kovin pitkälle. Tulkkioiskelijoille teroitetaan, että viittomakielen tulkkauksien lisäksi, jokin erityistaito olisi alalla erittäin hyödyllinen. Osa kokee kutsumusta esimerkiksi kirjoitustulkkaukseen ja osa suorittaa viittomakommunikaatio-opettajalta vaadittavat pedagogiset opinnot. Tässä kohden on tärkeää tuoda esille myös viitotun puheen osaamisen merkitys viittomakielentulkkielien työelämässä. Uskon, että tämä tieto on merkityksellinen tulkkioiskelijoille, kun he alkavat miettiä omia intressejään ja tehdä valintoja työelämän suhteen. Tämä tieto on myös merkityksellinen oppilaitoksille kun he tulevaisuudessa miettivät esimerkiksi saatavilla olevien valinnaisien kurssien tarjontaa. Tulkkausalan työkentältä saadut ajatukset ja kokemukset viitotun puheen taitojen tärkeydestä ovat merkityksellisiä myös opinnäytetyöni tilaajalle Kuuloliitolle. Kuuloliitto on huonokuuloisten ja kuuroutuneiden etu- ja palvelujärjestönä ollut huolissaan viitotun puheen opetuksen osuudesta vahvasti viittomakieleen painottuvassa tulkkikoulutuksessa. Kentältä saatujen palautteiden mukaan taitavista viitotun puheen tulkeista on pulaa. Tulkkausalan työkentältä saatu uusi tieto palvelee näin omalta osaltaan myös Kuuloliiton kehittämistoimintaa.

2. OPINNÄYTETYÖN TILAAJA JA TAUSTAT

2.1 Kuuloliitto ry

Opinnäytetyöni tilaajana toimii Kuuloliitto ry, entinen Kuulonhuoltoliitto. Liitto on jäsenyhdistystensä muodostama kansalaisjärjestö, joka järjestää myös kuntoutustointia. Toiminnan arvoja ovat yhdenvertaisuus, suvaitsevaisuus ja ihmisläheisyys. Kuuloliitto toimii muun muassa huonokuuloisten ja kuuroutuneiden etu- ja palvelujärjestönä. (Kuuloliitto 2011.) Liiton juuret yltävät 1930-luvulle saakka, jolloin se perustettiin Turussa Suomen Huonokuuloisten Huoltoliittona (Kuuloliitto 2011).

Liiton visiona on yhteiskunta, joka on kuulovammaisille esteetön ja saavutettava. Keskiössä on kommunikaatio ja sen toimivuus arkielämässä kuulovammasta huolimatta. Kommunikaatiolla tarkoitetaan ihmisten välistä tarkoituksellista vuorovaikutusta. (Kuuloliitto 2011.)

Kuuloliitossa on hankkeita ja projekteja, joiden tarkoituksena on kehittää ja kokeilla uusia toimintamuotoja. Tällä hetkellä liitossa on käynnissä työikäisten Ehyt-projekti, Satakieliohjelma sekä Harvinaisen-toiminta. Ehyt-projektin päämääränä on turvata huonokuuloisille yhdenvertaiset edellytykset selvitä työelämästä. Satakieli-ohjelma keskittyy sisäkorvaistutteen saaneiden ja vaikeasti huonokuuloisten lasten puheen ja kommunikaation kehittämiseen. Viitotun puheen kehittämisen ja opetuksen kannalta Kuuloliitto on ollut kuulovammaisalan merkittävin toimija. (Kuuloliitto 2011.)

Viitotun puheen kehittämisen kannalta merkittävä projekti on ollut Viitotun puheen etäopetusprojekti Vipe, joka oli käynnissä silloisessa Kuulonhuoltoliitossa vuosina 2001 – 2004.

2.2 Aikaisemmat tutkimukset

Tutkimuksellista tietoa viitotusta puheesta on edelleen varsin niukasti. Kuuloliiton kautta valmistuneessa selvityksessä (2006) Mia Fast ja Esa Kalela kartoittivat viitotun puheen määrittelyä ja käsittelynäkökulmia suomalaisessa kuulovammaa ja erityispe-

dagogiikkaa käsittelevässä kirjallisuudessa. Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa, millaisia määritelmiä viitottuun puheeseen liittyy, mihin nämä määritelmät perustuvat, ketkä viitottua puhetta käyttävät sekä millä erilaisilla termeillä viitottua puhetta on käsitelty.

Fastin ja Kalelan selvityksen mukaan merkittävimmät viitotun puheen käyttäjät ovat kuuroutuneiden ohella huonokuuloiset. Kalela onkin tutkinut Huonokuuloisuutta ja huonokuuloisia kuulovammaisuutta koskevan kirjallisuuden näkökulmista kasvatustieteen proseminarityössään (2002) sekä myöhemmin viittomakielen opintotojen proseminarityössään (2005) *Huonokuuloiset sosiolingvivistisesti tarkasteltuna*. Vuonna 2006 soveltavan kasvatustieteen laitokselta valmistuneessa pro gradu-tutkielmassaan *Keitä huonokuuloiset oikein ovat? – Lähtökohtia huonokuuloisten sosiaalisten identiteettien tutkimukselle*, Kalela tutki huonokuuloisia ryhmänä sosiaalisen identifioitumisen näkökulmasta.

Kuuloliitto on tuottanut viitotun puheen kannalta merkittävimpiä materiaaleja edellä mainitussa viitotun puheen etäopetusprojektissa eli Vipe:ssä vuosina 2001 – 2004. Vipe-projektin päätavoitteena oli viitotun puheen ja kokonaiskommunikaation kehittäminen ja projektin puitteissa tehtiin viitotun puheen etäopetustyötä sekä kirjattiin suositukset siitä, miten viitottua puhetta tulisi viittoja.

Näiden lisäksi Vipe-projekti tuotti muun muassa viitotun puheen keskitason tentin ja siihen tarvittavat materiaalit. (Kouri 2004, 4). Viitotun puheen keskitason tentti on tällä hetkellä merkittävä viitotun puheen taitotasomittari. Viittomakielentulkin on myös mahdollista hakea Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmän eli TTYR:n ylläpitämään viitotun puheen tulkkirekisteriin (Thuren 2011). Viitotun puheen tulkkirekisteriin pääseminen vaatii nykyään erillisen kokeen suorittamista. Erillisen kokeen järjestämiselle perusteluna oli taata, että henkilö pystyy toimimaan myös viitotun puheen tulkkina. Aiemmin tulkki on päässyt myös viitotun puheen tulkkirekisteriin suorittamalla pakollisen, viittomakielen tulkkirekisterikokeen. Ensimmäinen viitotun puheen tulkkirekisterikoe järjestettiin keväällä 2006. (Kaikkonen 2011.)

Humanistisesta ammattikorkeakoulusta valmistuneessa opinnäytetyössään viittomakielentulkkiopiskelijat (Hämäläinen & Jauhiainen & Ristimäki 2008) arvioivat vuonna

2003 esitettyjen viitotun puheen suositusten päivittämistarvetta. Opinnäytetyön tilaajana toimi nykyinen Kuuloliitto. Tämä työ käsittelee viitottua puhetta laajasti ja tekijät ovat muun muassa koonneet olemassa olevan kirjallisuuden ja tiedon mukaan oman määritelmän viitotulle puheelle. Tämä opinnäytetyö eroaa aikaisemmista viitottua puhetta käsittelevistä ja sivuavista opinnäyteöistä siten, että tässä tutkielmassa on ollut tavoitteena esittää uutta tietoa viitotusta puheesta.

Humanistisesta ammattikorkeakoulusta on valmistunut opinnäytetyö *Puhummehan me välillä äidinkielelläkin aivan puuta heinää - Suomalaisen viittomakielen tulkkien käsityksiä viittomakielen taitotasosta ja epävarmuuden kokemisesta vapaan keskustelun tilanteessa* (Penttinen 2008). Tässä opinnäytetyössä on yhtymäkohta omaan työhöni, jossa myös kartoitan vastaajien epävarmuuden kokemuksia sekä kokemusta viitotun puheen taidoista. Penttisen opinnäytetyössä vastaajat arvioivat viittomakielen taitotasoaan 6-portaisen taitotasoasteikon mukaan, joka oli muokattu viittomakielelle sopivaksi (Penttinen 2008, 32). Omassa työssäni kartoitan taitotasoa ainoastaan vastaajan subjektiivisen tuntemuksen kautta, käyttämättä kieleen liittyviä taitoluokituksia.

Useat tulkkiopiskelijoiden viitotun puheen määritelmän sisältävistä opinnäytetöistä painottuvat pedagogiikkaan ja viittomakommunikaation opettamisen näkökulmaan. Tämä on mielestäni merkittävä asia, koska myös itse kiinnostuin syvemmin viitotusta puheesta juuri pedagogiikan suuntautumisopintojeni myötä. Esimerkkejä näistä opinnäytetöistä ovat muun muassa Eestilä, & Hara, 2006, Elme, & Olkkonen 2005 ja Mäkilä, Sari 2004.

3. OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

3.1 Tutkimuskysymykset

Olennainen tutkimuskysymys opinnäytetyössäni on seuraava: millaisia näkemyksiä ja kokemuksia Humanistisesta ammattikorkeakoulusta valmistuneilla viittomakielentulkkeilla on viitotun puheen taitojen merkityksestä tulkkausalaan työkentällä?

Pääkysymyksen olen jakanut seuraaviin alakysymyksiin:

1. Millaisena Humanistisen ammattikorkeakoulun perustutkinnon suorittaneet viittomakielentulkkit ovat kokeneet viitotun puheen opiskelun tulkkikoulutuksen aikana?
2. Millaiseksi he ovat kokeneet viitotun puheen taitotasonsa heti koulutuksen jälkeen, ja millaiseksi he kokevat nykyisen taitotasonsa.
3. Miten työnantaja on tukenut viitotun puheen opiskelua työelämässä?

3.2 Tutkimuksen tavoite

Opinnäytetyöni keskistä tavoitetta mietin pitkään ja pohdinnan ja ohjauskeskustelujen mukaan päädyin seuraavaan tavoitteeseen: opinnäytetyöni keskeisimpänä tavoitteena on tuoda esiin tulkkien näkemyksen ja kokemukset viitotun puheen taitojen merkityksestä tulkkausalan työkentällä.

3.3 Aiheen rajaus

Aiheen hahmottaminen tuntui aluksi todella haastavalta, vähitellen ohjauskeskustelujen kautta mahdollinen rakenne alkoi kuitenkin hahmottua. Opinnäytetyöni kvantitatiivisen kyselyn olen rajannut koskemaan Humanistisesta ammattikorkeakoulusta vuosina 2005 – 2010 valmistuneita, perustutkinnon suorittaneita viittomakielentulkkeja. Valmistuneita tulkkeja oli sekä nuorisoasteen tutkinnosta sekä aikuisopiskelijoina tutkinnon suorittaneita tulkkeja. Näin heillä olisi jo työkokemuksen myötä muodostunut perspektiiviä koulutuksen ja työelämän välille. Olen rajannut opinnäytetyöni koske-

maan humanistista ammattikorkeakoulua ja näin ollen jätän Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielentulkkipikoulutuksen tarkastelun ulkopuolelle.

Opinnäytetyöni teoriaosuudessa käsittelen viitottua puhetta ja sen terminologiaa. Viitottuun puheeseen liittyen käsittelen myös viitotun puheen suositukset ja viitotun puheen käyttäjäryhmiä. Opinnäytetyöni tietoperustaa käsittelevissä luvuissa perehdyn myös Humanistisen ammattikorkeakoulun viittomakielentulkin koulutusohjelman opetussuunnitelmiin vuosilta 2005–2010. Tarkoitukseni on kartoittaa viitottuun puheeseen ja erilaisiin viittomakommunikaatiomenetelmiin perehdyttäviä opintojaksoja ja havainnoida niissä esiintyviä mahdollisia muutoksia vuosien varrelta.

4. TUTKIMUSPROSESSI

4.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Tutkielmani on luonteeltaan kvantitatiivinen, eli määrällinen tutkielma. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2003, 130.) Kvantitatiivinen tutkimus on melko yleistesti käytetty tutkimustyyppi sosiaali- ja yhteiskuntatieteissä, mutta sen alkujuuret ovat luonnontieteissä, ja monet tutkimukselliset menetelmät ovat näillä aloilla melko yhteneväisiä. (Hirsjärvi ym. 2003, 130.) Kvantitatiiviset tutkimukset tulevat kysymykseen silloin kun tutkittavan ominaisuuden mittaamisessa käytetään välimatka- tai suhdeasteikkoja, ja niillä pyritään saamaan vastaus kysymyksiin "mikä?", "missä?", "kuinka usein?" ja "kuinka paljon?" (Holopainen & Pulkkinen 2002, 21). Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusaineistot ovat usein suuria ja ilmiöitä kuvataan numeerisesti. Virheellinen luulo on, ettei tilastollisia menetelmiä voi käyttää muulloin kuin kvantitatiivisten tutkimusten yhteydessä, mutta tilastollisia menetelmiä voidaan käyttää myös kvalitatiivisen tutkimuksen yhteydessä. (Holopainen & Pulkkinen 2002, 21.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskeisiä asioita ovat mahdolliset johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, aikaisemmat teoriat, käsiteiden määrittely sekä tarvittaessa hypoteesit. Kvantitatiiviseen tutkimukseen liittyvän otoksen määrittäminen on tärke-

ää, eli määritellään perusjoukko, johon tulosten tulee päteä. (Hirsjärvi ym. 2003, 131.)

Opinnäytetyössäni perusjoukko muodostuu työkentällä yhdestä viiteen vuoteen työskennelleistä, Humanistisesta ammattikorkeakoulusta valmistuneista viittomakielentulkeista. Osalle vastaajista on kertynyt kokemusta tulkkina työskentelystä, mutta heillä on vielä muistissa asioita viitotun puheen opiskelusta tulkikoulutuksessa sekä viitotun puheen taitojen kehittymisestä työelämässä. On kuitenkin huomioitava, että aikuiskoulutuksen puolelta valmistuneiden tulkkien työkokemus on todennäköisesti suurempi kuin tuo mainitsemani viisi vuotta.

Yksi aineistonkeruutapa on kysely. Se tunnetaan Survey-tutkimuksen keskeisenä menetelmänä. Englanninkielinen termi *survey* tarkoittaa sellaisia kyselyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoja, joissa aineistoa on tarkoitus kerätä standardoidusti ja joissa koehenkilöt muodostavat tietyn otoksen tietyistä perusjoukosta. Termi standardoitu tarkoittaa sitä, että jos tutkija haluaa selvittää tiettyä asiaa, esimerkiksi vastaajien koulutusta, sitä on kysyttävä kaikilta vastaajilta samalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2003, 182.)

4.1.1 Sähköinen kysely

Postitse tai sähköisesti lähetetty kyselytutkimus mahdollistaa laajan tutkimusaineiston keräämisen ja se on yksi kyselytutkimuksen eduista. Kun lomake on huolellisesti suunniteltu, aineiston tallentaminen ja käsittely tietokoneella on nopeaa. Kyselytutkimusten heikkoutena on vaikeus arvioida, kuinka rehellisesti ja huolellisesti vastaajat ovat kyselyyn vastanneet. Jos kysymykset eivät ole onnistuneita vastaajien näkökulmasta, väärinymmärrysten kontrolloiminen on myös vaikeaa. Hyvän lomakkeen suunnittelu on vaikea tehtävä ja se vie aikaa, tutkijalla on oltava tietoa ja taitoa selvitettävästä asiasta. (Hirsjärvi ym. 2003, 184.)

Lähdin hahmottelemaan kyselylomakettani miettimällä kyselyni pääteemoja. Kyselyssäni alussa on perustiedot osio, jossa selvitän muun muassa vastaajien valmistumisvuotta, opiskelukampusta sekä ammatillisen suuntautumisen opintoja. Tässä samassa osiossa selvitän myös onko vastaaja suorittanut viitotun puheen keskitason tentin ja kuuluuko hän viitotun puheen tulkikirekisteriin. Näissä molemmissa kysymyk-

sissä on myös vaihtoehdot, jotka kartoittavat vastaajien henkilökohtaisia syitä k-tason suorittamiseen sekä hakemista viitotun puheen tulkkirekisteriin.

Ensimmäiseksi teemaksi nostin opiskeluajan, jonka kysymykset koskevat perusopin-
toja ja suuntautumisopintoja. Tämä oli mielestäni järkevää siksi, että kysely näyttäisi
viitotun puheen opiskelun osuuden suhteessa valittuun suuntautumiseen. Sekin on
mielestäni merkittävää, muistavatko esimerkiksi viittomakielen tulkkauksen suuntau-
tujat opiskelleensa myös viitottua puhetta jossain vaiheessa opintojaan. Tässä osios-
sa merkittävä kysymys mielestäni on myös vastaajien kokemukset viitotun puheen
taitotasostaan opiskeluajan jälkeen.

Kyselyn toisen perusteeman kysymykset koskevat työelämää ja työnantajan panos-
tusta henkilökunnan viitotun puheen osaamiseen. Kyselyni sisälsi myös kysymyksiä,
jotka kartoittivat vastaajien viitottuun puheeseen liittyvää asennetta ja osaamista.
Nämä kysymykset ovat mielestäni oleellisia siksi, että ne kertovat vastaajien motivaat-
iosta viitotun puheen opiskelua kohtaan. Voidaan olettaa, että motivaatiota on jos
viitotun puheen taidot koetaan tulkin työn kannalta tärkeinä.

Kyselyni olen muodostanut Likertin asteikkoon perustuvaksi kyselyksi. Likertin as-
teikko on mielipideväittämissä käytetty, tavallisesti 4- tai 5-portainen järjestysasteikon
tasoinen asteikko, jossa toisena ääripäänä on useimmiten ”täysin samaa mieltä” ja
toisena ääripäänä ”täysin eri mieltä” (Puhakka 2005). Kyselyssä on väittämiä ja vas-
taaja voi valita, kuinka voimakkaasti hän kokee olevansa samaa tai eri mieltä väitteen
kanssa asteikolla 1-5. Vastaajat voivat valita myös neutraalin kannan tai vaihtoehdon
ei osaa sanoa. (Hirsjärvi ym 2003, 189.) Ääripäiden käytössä on tosin sikäli ongel-
mia, että vastaajat yleensä välttävät niitä (Erätuuli & Leino & Yli-Luoma 1994, 40).
Itse olen soveltanut Likertin asteikkoa 6-portaisena lisäämällä kyselylomakkeeseen
myös ”en osaa sanoa”- vastausvaihtoehdon kartoittamaan kysymyksen asettelun on-
nistumista.

4.1.2 Kyselyn tekninen toteuttaminen

Sähköisen kyselyni konkreettinen toteuttaminen tapahtui Webropol 2.0 kyselysovel-
luksella. Kysymyslomakkeen testauksen suoritin lähettämällä sen kolmelle neljännän

lukuvuoden viittomakielentulkkiopiskelijalle, jotka toimivat koevastaajina. Tavoitteena testauksessa oli kartoittaa, mikä oli epäselvää, mikä toimivaa ja oliko kyselylomake kokonaisuudessaan järkevä täyttää. Kyselylomaketta toteuttaessani sain kehittämis-ehdotuksia kahdelta Humanistisen ammattikorkeakoulun viittomakielialan yksikön lehtorilta. Lähettämistä vaille valmiin kyselylomakkeen lähetin myös työelämän edustajalle Kuuloliittoon arvioitavaksi. Tässä vaiheessa merkittäviä muutoksia kyselyni runkoon ei tullut.

Toteutin kyselyn sähköisesti ja lähestyin tutkielmani kohderyhmää henkilökohtaisella sähköpostilla. Yhteystiedot sain Humanistisen ammattikorkeakoulun tietorekisteristä, joissa on muun muassa listattuina vuosittain valmistuneiden opiskelijoiden tiedot. Saamassani listassa oli yhteensä 202 nuorisoasteen tutkinnon ja aikuistutkinnon suorittaneiden henkilöiden nimitiedot. Onnistuin hakemaan Internetin Google - hakukoneen kautta 94 ihmisen sähköpostiosoitteet kirjoittamalla hakukenttään nimen sekä ”viittomakielentulkki”. En pysty täysin tarkkaa lukua arvioimaan kuinka monta kohderyhmäni henkilöä pystyin todellisuudessa tavoittamaan, koska osa sähköpostiosoitteista saattoi olla vanhoja ja nimet muuttuneita. Osa henkilöistä oli myös saattanut vaihtaa työpaikkaa ja näin ollen löytämäni osoite ei ollut enää toiminnassa. Kyselyni sijoittui aikavälille 7.3.2011 - 15.3.2011. Kaikkiaan 33 ihmistä vastasi kyselyyni, joka oli hieman yli kolmasosa tavoittamistani viittomakielen tulkeista.

4.1.3 Analyysimenetelmät

Aineiston analyysimenetelmänä käytin prosentisia frekvenssejä. Prosentisia frekvenssejä voi pitää jakauman eräänlaisina tunnuslukuina, koska ne antavat tietoa muuttujan jakauman sijainnista ja arvoista, jotka esiintyvät useimmin. Prosentuaaliset frekvenssit antavat tietoa myös jakauman muodoista ja vaihtelun suuruudesta. (Lehtinen & Niskanen 1994, 53.) Olen käyttänyt aineistoni analysointiin myös ristiintaulukointia. Ristiintaulukoinnin tarkoitus on antaa yleiskuvaa jakaumasta sekä muuttujien välisestä riippuvuudesta. (Holopainen & Pulkkinen 2002, 48.) Olen ristiintaulukoinut viitotun puheen osaamisen kokemuksia suhteessa viitotun puheen k-tason tentin suorittamisen kanssa. Tähän analyysiin käytin PASW-Statistics 18 tilasto-ohjelmaa. Lisäksi olen käyttänyt kuviodien ja taulukkojen tekemiseen Excel 2007 taulukkolaskentaohjelmaa.

Ennen tulosteni tarkastelua on kuitenkin syytä tarkastella lähempää viitotun puheen määritelmiä sekä viitotun puheen käyttäjäryhmiä. Käsittelen seuraavissa luvuissa myös Humanistisen ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmia.

5. VIITOTTU PUHE

Tässä luvussa tarkastelen lähemmin viitottua puhetta kommunikaatiomenetelmänä, viitotun puheen määritelmiä sekä Viitotun puheen työryhmän laatimia suosituksia. Käsittelen myös viitotun puheen käyttäjäryhmiä.

5.1 Viitotun puheen määritelmiä

”Viitottu puhe suomalaisessa kirjallisuudessa” (2006) Fastin ja Kalelan mukaan viitottua puhetta on lähestytty kirjallisuudessa vahvasti joko kuulovammaisuuden tai erityispedagogiikan näkökulmasta. Selvityksen päätavoitteena oli tuoda selville siihen mitä viitottu puhe olemassa olevan kirjallisuuden ja tutkimuksen perusteella on, ketkä sitä käyttävät, kuinka se on määritelty ja mitä terminologiaa on käytetty.

Viitottua puheelle on aiemmin ja osittain vieläkin ollut käytössä eri termejä. Käytössä ovat kirjallisuusselvityksen perusteella olleet termit ”viitottu suomi”, ”simultaaniviittominen” sekä ”totaalikommunikaatio”. Se, miksi nykyään vallalla oleva termi on viitottu puhe, Fastin ja Kalelan arvion mukaan perustuu viittomakielen tutkimuksen lisääntymiseen 90-luvulla ja tarpeeseen tehdä viitotun puheen ja viittomakielen välille selkeä ero. Termi totaalikommunikaatio puolestaan viittaa useiden eri kommunikaatiomenetelmien yhteiskäyttöön (Malm & Matero & Repo & Talvela 2004, 347). Näin ajateltuna totaalikommunikaatio voi viittomakommunikaation lisäksi viitata esimerkiksi kuvakommunikaation käyttöön. Termi viitottu puhe on ollut myös poikkeuksetta käytössä tulkkioipiskelijoiden tekemissä opinnäytetöissä (Fast & Kalela 2006, 9).

Selvityksen mukaan kaikki kirjallisuudessa esiintyneet viitotun puheen määritelmät olivat samankaltaisia riippumatta julkaisun iästä tai siitä olivatko määritelmät peräisin

erityispedagogiikasta tai kuulovammaisalta. Fast ja Kalela olivat koonneet kirjallisuudesta esiintyneistä määritelmistä yhden, kokoavan määritelmän, joka tarkoitus oli vastata siihen kysymykseen, mitä viitottu puhe oikeastaan on. Valitsin tämän kyseisen määritelmän työhöni, koska se on eräänlainen läpileikkaus kirjallisuudesta löytyneisiin määritelmiin. Viitotun puheen määritelmä on selvityksen mukaan seuraava:

”Viitottu puhe on huuliolukua tukeva kommunikaatiomenetelmä. Puhutun kielen sanat lausutaan joko ääneen tai sanat artikuloidaan äänettömästi huuliolla. Viittomakielen viittomia viitotaan samanaikaisesti puheen rinnalla ja puheen tueksi. Viittominen noudattaa puhutun kielen sanajärjestystä” (Fast & Kalela. 2006, 5).

Myös Humanistisesta ammattikorkeakoulusta valmistuneessa opinnäytetyössä ”Viitotun puheen suositusten päivittämistarpeen arviointi” (Hämäläinen ym. 2008) on keskitytty tarkastelemaan viitotun puheen määrittelyä. Kyseisessä opinnäytetyössä tekijät olivat päätyneet kirjallisuuskatsauksen ja pohdinnan kautta seuraavaan määritelmään:

”Viitottu puhe on huuliolukua tukeva kommunikaatiomenetelmä, jossa viittomakielestä lainatut viittomat tuotetaan puhutun kielen sanajärjestyksen mukaisesti samaan aikaan ääneen puhuen tai äänettömästi huuliolla artikuloiden. Viitotun puheen perustana on siis puhuttu kieli ja sen rakenteet sekä selkeä huulio ja sanojen artikulointi loppupäätteineen, ja puhetta tuetaan viittomakielen viittomin” (Hämäläinen ym. 2008, 14).

Hämäläinen ym. (2008, 14) tuovat omaan määritelmäänsä merkityksellisenä seikkana myös sanojen artikuloinnin loppupäätteineen. Tämä tuo määritelmälle lisää tarkkuutta jos verrataan kirjallisuudesta koottuun määritelmään. Tämä on mielestäni tärkeä seikka, koska sanojen loppupäätteiden ilmentäminen viittoon nousee selvästi esiin myös viitotun puheen suosituksissa, esimerkiksi omistavan olla-verbin yhteydessä (Liite 1). Molemmissa määritelmissä on kuitenkin tuotu esiin se, että kyse on juuri viittomakielen viittomista, joita käytetään puhutun kielen sanajärjestyksen mukaisesti tukemaan huulilta lukua.

Viitotun puheen yhteydessä tulee useasti myös esiin termi viittomakommunikaatio. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisussa *Viito niin ymmärrän* (2006, 12) Vatanen ja Rantala määrittelevät viittomakommunikaation puhutun kielen tukimenetelmäksi, joka on manuaalinen puhetta tukeva ja korvaava keino. Viittomakommunikaatiota voi myös pitää myös tietynlaisena kattoterminä, joka käsittää muun muassa viitotun puheen sekä tukiviittomisen. Tukiviittominen on kommunikaatiomenetelmä, jossa viitotaan yksittäisiä viittomia avainsanoja puheen tueksi. Viittomilla korostetaan niitä asioita, joihin vastaanottajan halutaan kiinnittävän huomiota. (Vatanen & Rantala. 2006, 12.) Näiden kahden kommunikaatiomenetelmän välille jää myös harmaa alue, jossa viitotaan enemmän kuin tukiviittomien käytössä, mutta määrällisesti viittomien käyttö ei vielä yllä viitotun puheen tasolle (Vatanen & Rantala 2006, 12).

5.2 Viitotun puheen suositukset

Viitotun puheen työryhmä julkaisi viitotun puheen käyttöä koskevat suositukset (Liite 1) viitotun puheen seminaarissa 22.3.2003. Suositusten tarkoitus oli levittäytyä viitotun puheen käyttäjien, tulkkien ja opettajien hyödyksi ympäri Suomea. (Kouri 2004, 9).

Suosituksiset sisältävät toimintakäytänteitä erilaisten kielellisten elementtien ilmaisemisessa viitotussa puheessa. Suosituksen 19 kohtaa käsittelevät viitotun puheen yhteydessä käytettäviä sormituksia, yhdyssanoja, verbien kieltomuotoja, olla-verbiä toteavassa ja omistavassa merkityksessä, omistuksen ilmaisua, -isi-, persoonapronomineja, kysymyksen ilmaisua, vahvistavaa ilmaisua, demonstratiivipronomineja, relatiivipronomineja, ”kun”-ilmaisua ja vertailua. Suosituksissa käsitellään myös ilmeiden ja viittomatilan käyttöä. (Kouri 2004, 9-10.)

5.3 Suositusten uudelleen arviointi

Vuonna 2008 Humanistisesta ammattikorkeakoulusta valmistuneessa Opinnäytetyössä (Hämäläinen ym.) lähtökohtana oli selvittää vuonna 2003 laadittujen suositusten päivittämistarvetta ja sitä, millä tavalla suosituksia olisi hyvä päivittää. Kyseisen

opinnäytetyön tulos oli se, että viitotun puheen suosituksilla on selvä päivittämisen tarve. Päivittämistä selvityksen mukaan tarvitsivat sormituskäytäntö, omistuksen ilmaisu, -isi-, vertailu, persoonapronominit, vahvistavat ilmaukset, demonstratiivipronominit sekä polysynteeettiset viittomat (klassifikaattorit). Selvityksen tuloksena oli myös se, että jotkin viittomakielen elementit kuten esimerkiksi paikantamisen käyttö olisi kuitenkin suotavaa, koska ne lisäsivät huomattavasti viitotun puheen ymmärrettävyyttä. Tutkimus perustui kuuroutuneista ja huonokuuloisista viitotun puheen käyttäjistä kootun raadin arvioon. (Hämäläinen ym. 28, 46–48.)

5.4 Viitotun puheen käyttäjät

Kuuloliiton selvityksessä *Viitottu puhe suomalaisessa kuulovammaisuutta ja erityispedagogiikkaa koskevassa kirjallisuudessa* (Fast ym. 2006), oli kartoitettu myös eri kirjallisuuslähteissä esiintyviä viitotunpuheen käyttäjäryhmiä. Selvitykseen näitä ryhmiä oli kerätty yhteensä kymmenen. Merkittävimmät käyttäjäryhmät olivat kuitenkin kuuroutuneet, huonokuuloiset, kuurosokeat sekä kuulevat kommunikaatiohäiriöiset henkilöt. Lisäksi mainittuna olivat sisäkorvaistutteen käyttäjät. Kuurojen lisäksi huonokuuloiset, kuuroutuneet ja kuurosokeat ovat myös mainittu viittomakielentulkin asiakkaiksi teoksessa *Elämä käsillä, viittomakielentulkin ammatinkuva* (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2010, 38).

Teoksessa *Käden käänteessä Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (Hytönen & Rissanen 2006) Sirpa Lauren lähtee määrittelemään huonokuuloisuutta kuulon näkökulmasta. Määrittelyn mukaan huonokuuloisella henkilöllä on jonkin asteinen kuulonvaja. Hän voi käyttää kuulokojetta tai selvitä arkipäivän askareista ilman kuulon apuvälineitä. Kuulokojeen hyöty riippuu kuulovamman laadusta, vaikeusasteesta ja olosuhteista. Jos tila on suuri ja kaikuva, kuulokojetta käyttävän henkilön voi olla vaikeaa saada puheesta selvää, koska koje voimistaa kaikkia ääniä. (Lauren 2006, 199.) Useimmiten huonokuuloinen pystyy vastaanottamaan puhetta kuulonsa avulla. Tämä edellyttää tosin rauhallista ääniympäristöä, tai apuvälineitä kuten äänentoisto- tai äänensiirtolaitteistoa. Huonokuuloinen pystyy ilmaisemaan itseään puheella, mutta äänen voimakkuuden kontrolloiminen voi hänelle olla vaikeaa. Huonokuuloinen henkilö käyttää kommunikaatiokeinoinaan puhetta, huulilta-

lukua, kirjoitusta sekä viitottua puhetta. (Lauren 2006, 201.) Huonokuuloiset voidaan myös ryhmitellä lievästi, keskivaikeasti ja vaikeasti huonokuuloisiin (Takala 2002, 26.)

Kuuroutuneet Lauren (2006, 200) määrittelee henkilöiksi, jotka ovat menettänyt kuulonsa puheen oppimisiän jälkeen. Kuuroutunut henkilö ei välttämättä hyödy kuulokojeesta vaikka saattaa sen kautta saada joitakin ääniaistimuksia. Kuuroutuneella henkilöllä kuulon alenema on yli 85 dB tai puheen erotuskyky on alle 50 %. (Lauren 2006, 200.) Kuuroutuneen hyötyminen kuulon apuvälineistä riippuu vamman laadusta, vaikeusasteesta sekä kyvystä hyödyntää apuvälineitä. Apuvälineiden avulla kuuroutunut voi mahdollisesti kuulla ympäristön ääniä tai erottaa oman puheensa rytmin. Kuuroutunut henkilö käyttää kommunikaatiomenetelmänään huulilta lukua, omaa artikulaatiota, kirjoittamista sekä viitottua puhetta. Jotkut saattavat käyttää kommunikaatiossa myös sormiaakkosviestintää. (Lauren 2006, 201-202.) Sormiaakkosviestinnässä vain sanan alkukirjain sormitetaan sana artikuloidaan suomenkielisellä huuliolla (Lauren, 2006, 218).

Edellä mainitussa teoksessa *Käden käännteessä Viittomakielen kääntämisen ja tulkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (Hytönen & Rissanen 2006) Riitta Lahtinen (2006, 183) määrittelee kuurosokeutta. Kuurosokeus määritellään näön ja kuulon toimintakyvyn mukaan. Osa kuurosokeista henkilöistä voi olla täysin kuuroja ja sokeita, mutta osalla saattaa vielä olla kuulon ja näön jäänteitä. Määritelmän sisään mahtuu myös vaikeasti kuulonäkövammaiset henkilöt. (Lahtinen 2006, 183.) Kuurosokean henkilön vastaanottama kielellinen informaatio voidaan tuottaa eri kommunikaatiomenetelmin. Kuurosokea pystyy useimmiten tilanteesta riippumatta ilmaisemaan itseään puheella tai viittomalla, mutta hän ei välttämättä voi vastaanottaa samoja kommunikaatiomenetelmien kautta. Tällöin kommunikaatiomenetelmiä voivat olla esimerkiksi sormiaakkoset, pistekirjoitus, vapaaseen tilaan lähelle ja taktiilisti, eli kädestä käteen viittominen tai induktion kuuntelu. Muina kommunikaatiomenetelminä oli mainittu muun muassa viitottu puhe, kirjoittaminen, isokirjoitus paperille. (Lahtinen 2006, 185- 189.)

Suomessa sisäkorvaistutteen saajia ja käyttäjiä ovat huonokuuloiset ja kuuroutuneet aikuiset sekä kuuroina tai vaikeasti huonokuuloisina syntyneet lapset. (Lauren 2006, 200; Takala 2002, 44). Sisäkorvaistute on kuulokoje, joka muuntaa äänen sähköiseen muotoon ja vie sen suoraan kuulohermoon ohittaen vahingoittuneen sisäkorvan

(Lauren 2006, 200). Sisäkorvaistute toimii kuulokojeen tavoin myös siten, että se on joko päällä tai ei, eikä se palauta kuuloa. Sisäkorvaistutteen käyttäjät ovat yksi viittomakielentulkin kohtaamista asiakasryhmistä ja osa käyttää puheen ohella kommunikaatiokeinoinaan myös viitottua puhetta (Lauren, 2006, 200).

6. VIITOTTU PUHE OPETUSUUNNITELMISSA

6.1 Opetussuunnitelmat viittomakielentulkin koulutuksessa

Tässä työssä keskityn tarkastelemaan Humanistisen ammattikorkeakoulun viittomakielentulkikoulutuksen opetussuunnitelmia vuosilta 2005–2010. Tällä aikavälillä tulkikoulutuksessa on ollut käytössä kaksi erillistä opetussuunnitelmaa. Uusi tulkikoulutuksen opetussuunnitelma otettiin käyttöön vuonna 2009 ja se on voimassa vuoteen 2013 saakka. Opetussuunnitelmissa on kirjattuna ylös opetuksen ja kurssien sisällöt sekä keskeiset oppimiselle asetetut tavoitteet. Vuonna 2005 Humanistisen ammattikorkeakoulun tulkikoulutuksen opetussuunnitelma on määritelty kehykseksi, joka rajaa, mutta antaa myös liikkumatilaa. Opetussuunnitelma on asiakirjana filosofinen sekä pedagoginen. Filosofinen näkökulma asettaa tärkeitä päämääriä ja pedagogisesti se on tarkoitettu opettajille opetuksen ja opiskelijoille opiskelun tueksi. (Opetussuunnitelma 2005–2006, 3.)

Pirkanmaan ammattikorkeakoulun sähköisessä verkkojulkaisussa *Opetussuunnitelma ammattikorkeakouluissa* käsitellään opetussuunnitelman laatimisen prosessia. Opintosuunnitelman ensisijaisena tavoitteena julkaisun mukaan on tukea tavoitteellista oppimista edistävien oppimistilanteiden ja -ympäristöjen rakentumista. (Auvinen & Hirvonen & Dal Maso & Kallberg & Putkuri 2007, 8). Humanistisessa ammattikorkeakoulussa opetussisällöissä tehdään pienimuotoista tarkistusta vuosittain. Työelämän kautta saatu palaute voi vaikuttaa etenkin tulkkauksen opintoihin. Opintojaksojen vastaavat lehtorit tekevät opetustarjonnan suunnitteluvaiheessa tarvittavia muutoksia opintojen sisältöihin ja muutokset hyväksyy yksikön kehittämis- ja ohjausryhmä OKE. (Mikkonen 2011.) Valtakunnallinen työelämän neuvottelukunta, jossa on edustettuina kaikki alan järjestöt ja suurimmat palvelun tuottajat sekä viranomaistaho (Sosiaali- ja terveysministeriö, Kela, Stakes), on todella merkittävässä roolissa opetussuunnitel-

maa ajatellen (Mikkonen 2011). Suuremmat rakenteelliset perustutkintojen uudistukset tehdään koko Humanistisessa ammattikorkeakoulussa yhtä aikaa. Uusien opetussuunnitelmien tekemistä koskevat päätökset tehdään rehtorin johtamassa johtoryhmässä. (Mikkonen 2011.)

Taustaselvitykseen käytän vuoden 2005–2006 opetussuunnitelmaa 240 op opiskelijan polun mukaisesti, 2005–2006 aloittaneille opiskelijoille (päivitetty 2006) sekä uutta Viittomakielentulkin koulutuksen opetussuunnitelmaa 2009–2013 (päivitetty 2009). Käytän ensisijaisesti alkuperäisiä opetussuunnitelmia mutta käyn myös läpi päivitettyt suunnitelmat. Päivitetyillä opintosuunnitelmilla tarkoitan jokaisen lukuvuoden alussa tehtyä päivitettyä versiota olemassa olevasta suunnitelmasta. Edellinen, vuonna 2005 voimaan tullut opetussuunnitelma oli rinnakkaiskäytössä vuonna 2007 aloittaneilla tulkkiopiskelijoilla vielä kevääseen 2011 saakka. Tästä syystä käytän otsikoinnissa kirjoitusasua opetussuunnitelma 2005–2011. Tavoitteena minulla on kartoittaa molemmista opintosuunnitelmista ensisijaisesti viitotun puheeseen viittaavia kokonaisuuksia, mutta kiinnitän huomiota myös eri kommunikaatiomenetelmiin sekä tulkin eri asiakasryhmiin viittaaviin teemoihin ja opintojaksoihin. Teemat ovat vuoden 2005 opetussuunnitelmassa viiden tai 10 opintopisteen opintokokonaisuuksia, joista opetussisällöt rakentuvat. Vuoden 2009 opetussuunnitelmassa teemaa vastaava termi on opintojakso. Opintojaksot vastaavat laajuudeltaan teemoja. Tarkemmin esiteltynä etsin teemojen sekä opintojaksojen tavoitteista viittauksia seuraaviin termeihin:

1. Viitottu puhe
2. Kommunikaatiomenetelmä
3. Viittomakommunikaatio
4. Tulkin eri asiakasryhmät
5. Kuulovammaisalan eri organisaatiot ja edunvalvontajärjestöt

6.2 Opetussuunnitelma 2005–2011

Vuoden 2005 opetussuunnitelmassa viittomakielentulkin työtehtävinä on mainittu seuraavat tehtävät: ”Viittomakielentulkin työtehtäviä voivat olla muun muassa tulkkaus ja kääntäminen kahden kielen (viittomakielen ja suomen kielen) välillä, kielen sisäinen kääntäminen, yksikielinen tiedon siirtäminen erilaisilla kommunikaatiomene-

telmillä sekä viittomakommunikaation tai viittomakieli vieraana kielenä opettaminen” (Opetussuunnitelma 2005–2006, 2).

Koulutuksen perusopintojen lisäksi opiskelija kehittää ammatillista erityisosaamistaan ammatillisen suuntautumisen opinnoilla. Opiskelijalla on tarjolla viisi suuntautumisvaihtoehtoa: työkielet (viittomakieli ja/tai suomen kieli), kääntäminen, tulkkaus, pedagogiikka, kansainvälinen toimintaympäristö. Opiskelija valitsee yhden suuntautumisvaihtoehdon, jonka tarkemman sisällön hän suunnittelee ammatillisen kehittymistavoitteensa mukaisesti. (Opetussuunnitelma 2005–2006, 65.) Opiskelijalla on mahdollisuus valita tulkkauksen suuntautumisopintojen alta myös tulkkaus kuuroutuneille ja kuurosokeille.

6.2.1 Viittaukset termeihin

Humanistisen ammattikorkeakoulun vuoden 2005–2011 tulkkikoulutuksen opetussuunnitelmassa opinnot jaetaan seuraaviin osa-alueisiin liitteen 4 osoittamalla tavalla. Ensimmäinen suuri 80 opintopisteen (op) opintokokonaisuus ”ammattikielten opinnot” rakentuu 14 viiden opintopisteen teemasta sekä yhdestä kymmenen opintopisteen teemasta. Tästä kokonaisuudesta löysin yhden etsimäni viitteen. Viiden opintopisteen teemassa ”viittomakieliseen yhteisöön tutustuminen” viitataan Kuulonhuoltoliittoon. Teeman keskeisiä tavoitteita on muun muassa kuulovammaisalan järjestökenttään tutustuminen (Opetussuunnitelma 2005 - 2006, 26.) Tämä teema toteutuu osittain harjoitteluna, jossakin näistä organisaatioista.

Seuraava 80 opintopisteen opintokokonaisuus ”Viittomakielialan ammatilliset opinnot” jakautuu 13 eri teemaan. Tästä kokonaisuudesta löytyy yksi viittaus tulkin asiakasryhmiin (johdatus asioimistulkkaukseen, 5 op) ja yksi viittaus ”eri tulkkausmenetelmiin” (johdatus opiskelutulkkaukseen, 5 op), tarkemmin näitä ei kuitenkaan ole tavoitteissa avattu. Merkittävä viittaus löytyy kolmannelta teemasta ”Asioimistulkkaus työelämässä”, jossa teeman tavoitteissa on mainittu ”opiskelija tuntee kuuroutuneiden ja kuurosokeiden tulkkauksen periaatteet” (Opetussuunnitelma 2005–2006, 50).

Seuraavassa vapaasti valittavien opintojen kokonaisuudessa on valittavana kuusi eri viiden opintopisteen teemaa. Näistä opiskelijan tulisi suorittaa kymmenen opintopis-

tettä, eli kaksi valinnaista teemaa. Vapaasti valittavat opinnot sisältävät työni kannalta opinnäytetyöni näkökulmasta kaksi merkittävää teemaa: "tulkkaus ja tiedonvälittäminen" sekä "viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät".

Teema "tulkkaus ja tiedon välittäminen" sisältää opiskelijalle seuraavat tavoitteet: "Opiskelija tiedostaa tulkkauksen ja yksikielisen tiedon välittämisen eron", "opiskelija tietää erilaisista tulkkaus- ja kommunikaatiomenetelmistä ja niiden käytöstä eri asiakasryhmillä", "opiskelija perehtyy erilaisiin tulkkaus- ja kommunikaatiotapoihin teoriassa ja käytännössä", "kykenee kommunikoimaan ja tulkkamaan erilaisilla menetelmillä", "opiskelija osaa kommunikoida kuurosokeiden ja kuuroutuneiden kanssa oppimillaan menetelmillä ja käyttää oppimiaan menetelmiä erilaisissa asiakastilanteissa." (Opetussuunnitelma 2005–2006, 45.)

Teeman sisällön selvityksessä on myös suora viittaus viitottuun puheeseen, joka esitellään yhtenä kuuroutuneiden ja kuurosokeiden kommunikaatiotapana. Tämä teema on pakollinen niille opiskelijoille, jotka haluavat valita ammatilliseksi suuntautumisekseen tulkkauksen ja sen sisällä erityisesti kuurosokeiden tai kuuroutuneiden tulkkaukseen tulkkauksen. (Opetussuunnitelma 2005–2006, 45.)

Teeman "viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät" tavoitteena on että opiskelija tietää kielen ja kommunikaatiomenetelmän eron, osaa viittomakommunikaation periaatteet, kykenee käyttämään viittomakommunikaatiota arkipäivän tilanteissa sekä ymmärtää viittomakommunikaatiota käyttävien asiakasryhmien erilaisuutta. Teeman sisältönä on listattu muun muassa viitottu puhe, tukiviittomat sekä viittomakommunikaatiota käyttävät vammaisryhmät. Teema soveltuu erityisesti kuurosokeiden ja kuuroutuneiden tulkkauksesta sekä viittomakielentulkin pedagogiikalle pohjautuvista työtehtävistä kiinnostuneille opiskelijoille. (Opetussuunnitelma 2005 - 2006, 32.)

Ammatillisen suuntautumisen 30 opintopisteen opintokokonaisuudesta viitteitä etsiini termeihin löytyi pedagogiikan suuntautumisen opinnoista. Suuntautumisopinnot tavoitteissa on mainittu, että "opiskelija perehtyy erilaisiin kielen ja kommunikaation opetusmenetelmiin." sekä "opiskelija tutustuu viittomakommunikaation ohjaustyöhön". (Opetussuunnitelma 2005–2006, 68) Ammatillisen suuntautumisen opinnot sisältävät myös viiden opintopisteen teeman Viittomakommunikaatio. Tämä teema on

tarkoitettu pääasiassa pedagogiikkaan tai tulkkauksessa kuurosokeiden ja/tai kuuroutuneiden tulkkaukseen suuntautuneille opiskelijoille. Teeman tavoitteet olivat seuraavat: ”Opiskelija kertaa tietojaan ja syventää viittomakommunikaatioon perustuvia vuorovaikutustaitojaan” sekä ”harjaannuttaa viittomakommunikaatiotaitojaan autenttisisa tilanteissa”. Teeman sisältö koostuu kolmesta kokonaisuudesta: viitotusta puheesta, tukiviittomista sekä viittomakommunikaation käyttötilanteista. (Opetussuunnitelma 2005–2006 , 61).

Teemassa ”kuurosokeiden ja kuuroutuneiden tulkkauksen teoria” opiskelija luo itselleen teoriapohjaa kuurosokeiden ja kuuroutuneiden tulkkauksen suuntautumisopille. Hän syventää tulkkauksentaitojaan muun muassa työoppimisella tai osallistumalla hankkeisiin tai projekteihin teemoissa Kuurosokeiden ja kuuroutuneiden tulkkauksentaidoissa 1 ja 2. (Opetussuunnitelma 2005–2006 , 66 - 67.)

6.3 Opetussuunnitelma 2009–2013

Tämä uusittu opintosuunnitelma astui voimaan vuonna 2009 aloittaneilla opiskelijoilla. Tulkin työtehtävinä opintosuunnitelmassa mainitaan tulkkauksen ja kääntäminen kahden kielen (suomalaisen viittomakielen ja suomen kielen) välillä, kielen sisäinen kääntäminen, yksikielisen tiedon välittäminen erilaisilla kommunikaatiomenetelmillä sekä viittomakommunikaation opettaminen (Opetussuunnitelma 2009–2013, 5).

Tässä opintosuunnitelmassa opiskelijalle tarjotaan kolmea eri ammatillisen suuntautumisen vaihtoehtoa, pedagogiikka, kansainvälinen toimintaympäristö sekä tulkkauksen suuntautumisessa opiskelija voi valita suuntautuuko tulkkaukseen, kääntämiseen vai huonokuuloisille, kuuroutuneille ja kuurosokeille tulkkaukseen. (Opetussuunnitelma 2009–2013 , 10.)

6.3.1 Viittaukset termeihin

Humanistisen ammattikorkeakoulun vuoden 2009–2013 tulkkikoulutuksen opintosuunnitelmassa opinnot jaetaan samoihin osa-alueisiin kuin edellinenkin opetussuunnitelma (liite 5).

Ensimmäinen suuri 80 opintopisteen kokonaisuus "Ammattikielten opinnot" sisältää kolme opintojaksoa, joissa viitataan etsimiini termeihin. Opintojaksossa "viittomakieli 6: Viittomakielinen yhteisö Suomessa ja maailmalla" tavoitteissa on muun muassa mainittu, että "opiskelija tietää kansainvälisestä viittomistosta ja kommunikoimisesta", "opiskelija tietää viittomakielialan kansallisista ja kansainvälisistä edunvalvontajärjestöistä ja niiden toiminnasta (esim. viittomakieliset, kuuroutuneet ja kuurosokeat)", sekä "opiskelija tietää kuurosokeiden käyttämien taktiilien menetelmien, viitotun puheen ja kirjoitustulkkauksen periaatteet". (Opetussuunnitelma 2009–2013, 33.)

Opintojaksossa "viittomakieli 7: viittomakielen tulkin asiakasryhmien edunvalvontajärjestöt" viitataan tulkkaukspalvelua käyttävien asiakasryhmien edunvalvontaa harjoittaviin organisaatioihin ja toimijoihin. (Opetussuunnitelma 2009 - 2013, 35.) Opintojakson lisätiedoissa on mainittu, että osa jakson sisällöstä toteutuu harjoitteluna jossakin viittomakielialan organisaatiossa. Lisätiedoissa on mainittu muun muassa Kuulonhuoltoliiton eri toimipisteet; kurssi- ja leiritoiminta sekä Kuulovammaisten Lasten Vanhempainliiton kurssi- ja leiritoiminta. (Opetussuunnitelma 2009–2013, 36.) Opintojakson "suomen kieli 2: monikielisyys ja kulttuurisuus" sisällössä on tuotu esiin viittomakielisten lisäksi kuuroutuneet ja huonokuuloiset vähemmistöt. (Opetussuunnitelma 2009–2013, 45.)

Seuraava laaja 80 opintopisteen ammatillisten opintojen kokonaisuudessa on opinnäytetyöni näkökulmasta kaksi erityisen kiinnostavaa opintojaksoa: "kuuroutuneiden ja kuurosokeiden tulkkaus- ja kommunikaatiotapoja" sekä "Viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät". Lisäksi viittauksia löytyy tulkkauksen opinnoista. (Opetussuunnitelma 2009 – 2013, 129).

Ensimmäinen viittaus löytyy viiden opintopisteen opintojaksosta "tulkkaus 2: Työelämätaidot 1". Opintojakson tavoitteissa viitataan tulkin eri asiakasryhmiin. Tavoitteissa on, että "kykenee hahmottamaan eri asiakasryhmien asettamat erityisvaatimukset asiakkaan kohtaamisen ja tulkkina toimimisen näkökulmasta (esim. kuurosokeiden asiakkaiden opastaminen)". Saman opintojakson sisällössä on listattuna "ammattitaitovaatimukset eri asiakasryhmien (kuurot, kuuroutuneet [CI], huonokuuloiset, kuurosokeat, kuulevat) kohtaamisessa". (Opetussuunnitelma 2009–2013, 63.) Tulkkaus 2 sisältää myös 1,5 opintopisteen edestä harjoittelua, jonka tarkoituksena on "pyrkä

selvittämään asiakasryhmien toimintaan tutustumalla erilaisiin ammattitaitovaatimuksiin, joita eri asiakasryhmien (kuurot, kuuroutuneet [CI], huonokuuloiset, kuurosokeat, kuulevat) ja ikäisten asiakkaiden kanssa toimiminen edellyttää” (Opetussuunnitelma 2009–2013, 65.)

Opintojaksossa ”tulkkaus 4: Opiskelutulkkaus 1” viitottu puhe tuodaan selkeästi esiin sekä kurssin tavoitteissa että sisällössä. Tavoitteissa on mainittu viitotun puheen perusteet ja sisällössä on viitotun puheen perusteiden esittely. (Opetussuunnitelma 2009–2013, 68.)

Opintojaksossa ”kuuroutuneiden ja huonokuuloisten kommunikaatiotapoja” tavoitteissa muun muassa on mainittu seuraavasti: ”opiskelija hallitsee kuurosokeiden ja kuuroutuneiden henkilöiden kanssa käytettävien erilaisten tulkkaus- ja kommunikaatiotapojen perusteet teoriassa ja käytännössä”, ”opiskelija osaa kommunikoida kuurosokeiden ja kuuroutuneiden kanssa oppimillaan menetelmillä ja käyttää oppimiaan menetelmiä eri asiakasryhmien kanssa erilaisissa asiakastilanteissa” sekä ”opiskelija kykenee tulkkamaan viitottua puhetta vapaaseen tilaan”. (Opetussuunnitelma 2009–2013, 91.) Opintojakson sisällöissä on myös mainittu ”viitottu puhe rajoittuneeseen näkökenttään ja taktiilisti”, ”kommunikointi- ja tulkkauharjoituksia kuurosokeiden ja kuuroutuneiden menetelmillä” sekä tulkkaus vapaaseen tilaan viitotulla puheella, sisältäen alaviitteinä huonokuuloisten ja kuuroutuneiden tulkin käytön sekä tulkkauksen taitotentin suomen kieleltä viitotulle puheelle (Opetussuunnitelma 2009–2013, 91). Opintojakson kirjallisuusviitteissä on myös viitattu Humanistisesta ammattikorkeakoulusta valmistuneeseen opinnäytetyöhön *Viitotun puheen suositusten päivittämistarpeen arviointi*. (Hämäläinen ym. 2008.) Tämä vaihtoehtoinen opintojakso on pakollinen niille opiskelijoille, jotka ovat suuntautumassa tulkkaukseen ja sen sisällä erityisesti kuurosokeiden sekä kuuroutuneiden ja huonokuuloisten tulkkaukseen. (Opetussuunnitelma 2009 - 2013, 92).

Opintojakso ”viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät” viittaa myös sisällössään viitottuun puheeseen. Opintojakson tavoitteina ovat muun muassa mainittu kielen ja kommunikaation erot, viittomakommunikaation periaatteet sekä viittomakommunikaatiota käyttävien asiakasryhmien erilaisuus. Opintojakson sisällöissä on mainittu viitotun puheen lisäksi tukiviittomat sekä viittomakommunikaatiota käyttävät asiakasryh-

mät ”sisäkorvaistute, dysfasia, kehitysvammaisuus, autismin kirjo, huonokuuloiset, kuuroutuneet, huonokuuloiset ja/tai kuuroutuneet kuurosokeat”. Tämä opintojakso on pakollinen pedagogisen suuntautumisen valinneille opiskelijoille. (Opetussuunnitelma 2009–2013, 93.)

Huonokuuloisille, kuuroutuneille ja kuurosokeille tulkkauksen suuntautumisen sekä pedagogisen suuntautumisen kannalta merkittävä opintojakso on jälleen viittomakommunikaatio (5 op). Opintojakson tavoitteissa on mainittu viittomakommunikaatioon perustuvien vuorovaikutustaitojen hallinta sekä selviytyminen viittomakommunikaation käytöstä autenttisissa tilanteissa. Kurssin sisältönä on viitottu puhe sekä viitotun puheen k-tason tentti, tukiviittomat sekä viittomakommunikaation käyttötilanteet. (Opetussuunnitelma 2009–2013, 112.) Huonokuuloisille, kuuroutuneille ja kuurosokeille tulkkauksen suuntautumisopinnoissa opiskelija syventää tulkkauksen teoreettista osaamistaan. Huonokuuloisille, kuuroutuneille ja kuurosokeille tulkkauksen suuntautumisessa viitataan viitottuun puheeseen myös opintokokonaisuudessa suuntautuminen 2. Tavoitteissa on muun muassa huonokuuloisiin, kuuroutuneisiin sekä kuurosokeisiin liittyvät kielelliset ja kulttuuriset näkökulmat. Viitotun puheen osalta tavoitteena on, että ”opiskelija osaa tulkata suomalaisella viittomakielellä ja viitotulla puheella vapaaseen tilaan, rajoittuneeseen näkökenttään sekä taktiilisti.” (Opetussuunnitelma 2009–2013, 109.)

6.4 Opetussuunnitelmien vertailua

Molemmista opintosuunnitelmista nousi selvästi esiin viitotun puheen kannalta merkittävimmät teemat sekä opintojaksot. Molemmissa opintosuunnitelmissa nämä opintokokonaisuudet olivat linkitettyinä ammatilliseen suuntautumiseen, joko valmentavana kokonaisuutena tai osana ammatillisen suuntautumisen opintoja. Valmentavia opintokokonaisuuksia vuoden 2005–2006 opetussuunnitelmassa olivat viiden opintopisteen teemat ”tulkkaus ja tiedonvälittäminen” sekä ”viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät”. Kuuroutuneiden ja kuurosokeiden tulkkauksen suuntautumisessa sekä pedagogisessa suuntautumisessa oli lisäksi viiden opintopisteen teema ”viittomakommunikaatio”, jossa tavoitteina oli muun muassa harjaannuttaa ja syventää viittomakommunikaatiotaitoja, tarkemmin eriteltynä viitottua puhetta sekä tukiviittomia.

Uudistetussa opintosuunnitelmassa viitotun puheen kannalta merkittävimmät opintokokonaisuudet toistuivat samalla logiikalla. Kaksi merkittävimmistä opintojaksoista löytyy vaihtoehtoisista opinnoista. Ne ovat viiden opintopisteen laajuiset opintojaksot ”Kuuroutuneiden ja kuurosokeiden tulkkaus- ja kommunikointitapoja” sekä ”Viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät” ja samoin kuin edellisessä opintosuunnitelmassa nämäkin opintokokonaisuudet olivat sidoksissa ammatillisten suuntautumisopintojen valintaan valmentavina kokonaisuuksina. Viiden opintopisteen opintokokonaisuus ”viittomakommunikaatio” oli tässäkin opintosuunnitelmassa sisällytetty ammatillisen suuntautumisen opintoihin.

Vaikka viitotun puheen kannalta merkittävimmät kokonaisuudet olivat käytännössä molemmissa opintosuunnitelmissa vastaavat, eroja opintosuunnitelmista löytyy. Uusi opintosuunnitelma on yksityiskohtaisempi ja sisältää määrällisesti enemmän viittauksia suoraan viitottuun puheeseen (Liite 3). Liitteenä olevaan taulukkoon olen koonnut löytämäni viitottuun puheeseen viittaavat opintokokonaisuudet havainnollistamaan tässä asiassa esiintyvää eroa opetussuunnitelmien välillä. Myös muita etsimiäni termejä oli määrällisesti runsaammin kuin edellisessä opetussuunnitelmassa. Uuden opintosuunnitelman osalta kaikille yhteisestä 80 opintopisteen ammattikieliin painotuvasta opintokokonaisuudesta esille oli muun muassa tuotu viitotun puheen periaatteet sekä kuuroutuneet ja huonokuuloiset vähemmistöt. Vastaavaa tietoa ei tulkkiopiskelijoille tarjottu edellisen opetussuunnitelman mukaan vielä tässä vaiheessa.

Uuteen opetussuunnitelmaan on lisätty maininta myös huonokuuloisista. Aiemmassa opintosuunnitelmassa, myös päivitettyssä, ammatillisen suuntautumisen osalta, oli mainittu ainoastaan kuurosokeat ja kuuroutuneet. Nyt ammatillisessa suuntautumisessa mainitaan myös huonokuuloiset. Merkittävä huomio on myös se, että uudessa opintosuunnitelmassa sisäkorvaistutteen käyttäjiin löytyi viittauksia huonokuuloisten, kuuroutuneiden ja kuurosokeiden ohella. Uusi opintosuunnitelma pyrkii huomioimaan kattavammin viittomakielen tulkkien asiakasryhmät.

6.5 Koulutuksen näkökulma

Tämän taustaselvityksen yhteydessä lähestyin sähköpostitse myös Humanistisen ammattikorkeakoulun kahta lehtoria, jotka ovat opettaneet viitottua puhetta. Olin poi-

minut viestiin myös löytämäni viitottuun puheeseen viittanneet kurssit. Lähetin heille sähköpostitse seuraavat kysymykset:

- Pystyisittekö arvioimaan kuinka paljon (esimerkiksi opintopisteellisesti) näissä opintokokonaisuuksissa on käsitelty viitottua puhetta?
- Kuinka viitottu puhe on pyritty huomioimaan siirryttäessä edellisestä opintosuunnitelmasta nykyiseen?
- Millä tavoin viitotun puheen opetuksen tavoitteet ovat muuttuneet?
- Millaisia sisältöjä kyseenomaisissa opintojaksoissa on? Ovatko tavoitteet ja sisällöt uudistuneet tai tarkentuneet uuden opintosuunnitelman myötä vai ovatko opetus-pohjat pysyneet samoina?
- Mitä näissä opintokokonaisuuksissa pidetään viitotun puheen kannalta keskeisenä ja millaisia taitoja korostetaan?

Opintopisteellisesti viitotun puheen osuuksien arvioiminen muodostui haastavaksi kaikista viitottuun puheeseen viittaavien opintokokonaisuuksien ojalta. Osa syy on se, että vastuut eri opintojaksoille jakautuivat useammalle eri opettajalle ja näin sähköpostikysely olisi pitänyt suunnitella laajemmaksi kuin alkuperäisen suunnitelman mukaan oli tarkoitus. Vastaukset kyselyyni sain molemmilta viittomakielialan yksikön lehtorilta.

Vanhasta opetussuunnitelmasta siirryttäessä nykyiseen koulutus pyrkinyt miettimään tarkemmin mihin ja millä tavoin viitotun puheen voisi liittää. Tarkoitus on ollut se että viitottu puhe olisi paremmin esillä ja siihen liittyviä harjoitteita tulisi enemmän kuin aiemmin. (Mäkelä 2011.)

Viitotun puheen tavoitteissa ei yleisesti ole koulutuksen edustajien mukaan tapahtunut suuria muutoksia. Merkittävin muutos on se, että viitotun opetuksen määrää on pyritty lisäämään ja tätä kautta tavoitteena ovat paremmat valmiudet viitotun puheen käyttöön. Opetuksissa on pyritty muun muassa tuomaan esille viitotun puheen suositukset, uusin olemassa oleva tieto (Viitotun puheen suositusten päivittämistarpeen arviointi, 2008) sekä lehtoreiden omia kokemuksia. (Mäkelä 2011.) Kuuloliiton viitotun puheen suositukset ovat viitotun puheen opetuksessa käytössä (Lyytinen 2011).

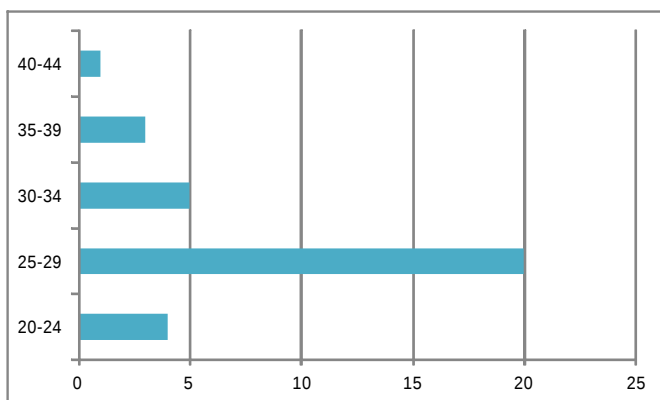
Nykyisissä opintojaksojen tavoitteissa ja sisällössä on tavoiteltu suurempaa viitotun puheen opetuksen määrää. Koulutuksen edustajan mukaan tällä tähdätään sellaisiin viitotun valmiuksiin, joilla harjoittelun avulla olisi mahdollista saavuttaa sujuva viitotun puheen tulkkaustaito. Nykyinen opetuksen määrä ei pysty tarjoamaan kuin tietyt pohjavalmiudet, joita voi tarvittaessa itse kehittää pidemmälle. Korkea viitotulla puheella tapahtuvan tulkkauksen taito ei opintoihin vielä sisälly. (Mäkelä 2011.) ”Viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät” - sekä ”viittomakommunikaatio”-opintojaksosta vastaava lehtori kertoi voivansa keskittyä enemmän viitotun puheen opetukseen ”viittomakommunikaatio- ja asiakasryhmät”- opintojakson tultua pedagogiikan opiskelijoille pakolliseksi. Vaihtoehtoisessa opintojaksossa ”viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät”, pyritään luomaan selkeä ero viittomakielen, viitotun puheen ja tukiviittomien välille viittomakommunikaation opetuksen näkökulmasta. Viittomakommunikaation opintojaksossa viitottua puhetta harjoitellaan myös tulkkausharjoitteiden kautta. (Lyytinen 2011.)

Kyselyyni vastanneen lehtorin mukaan hän itse pitää viitotun puheen sujuvassa osaamisessa merkittävinä seuraavia asioita: huulio, huulion selkeys sekä näkyvyys, huulion ja viittoman samanaikaisuus, viittomien selkeä ja huolellinen käyttö, viittomavaraston laajuus sekä tehokas käyttö ja hyvä synonyymivarasto. (Mäkelä 2011.) Huulion tärkeyttä korostaa myös toinen vastannut lehtori, joka kertoi panostavansa huulion oikeaoppiseen tuottamiseen, jotta opiskelijat hahmottaisivat, että viitottu puhe on huulion ja puheen tuki. (Lyytinen, 2011.) Hän korostaa myös viittomien korrektia tuottamista huuliota peittämättä sekä hyvää viittomavarastoa.

7. TUTKIMUSTULOKSET

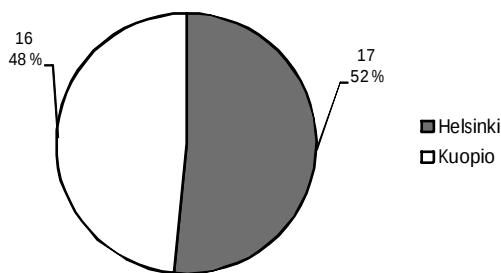
7.1 Tutkimuksen kohderyhmän perustiedot

Kyselyyni vastasi 33 Humanistisesta ammattikorkeakoulusta vuosina 2005–2010 valmistunutta viittomakielen tulkkia. Kyselyni lähti kaikkiaan 94 tulkille ja hieman reilu kolmasosa vastasi. Perustietoina tutkielman tekemiseksi vastaajilta kysyttiin ikää, sukupuolta, opiskelukampusta, valmistumisvuotta sekä tulkkikoulutuksen aikaisia ammatillisen suuntautumisen opintoja. Vastaajilta kysyttiin myös ovatko he suorittaneet viitotun puheen k-tason tentin sekä kuuluvatko he viitotun puheen tulkkirekisteriin. Viitotun puheen k-tason tentin sekä viitotun puheen tulkkirekisterin yhteydessä kysyttiin myös henkilökohtaisia syitä tentin suorittamiseen sekä rekisteriin hakeutumiselle.

Kuvio 1. Vastaajien ikäjakauma

Kuvion 1 mukaan vastaajista 20 (60,6 %) oli ikäryhmää 25 - 29 vuotta, eli suurin osa. Vastaajista 30 (90,0 %) oli naisia ja loput 3 (9,1 %) miehiä. Kuten alla olevasta kuvio 2 voimme tarkastella, vastaajista 17 (51,5 %) oli valmistunut Kuopion kampukselta ja loput 16 (48,5 %) ilmoitti opiskelukampukseksi Helsingin.

Kuvio 2. Vastaajat kampuksittain

Vastaajien valmistumisvuotta koskevaan kysymykseen olin saanut monipuolisesti vastauksia kaikilta vuosilta (2005–2010). Suurin osa vastaajista, yhteensä 16 (48,4 %), oli valmistunut vuosina 2007 tai 2008, toiseksi suurin määrä vastaajia (21,2 %) oli valmistunut vuonna 2009. Vähiten vastauksia oli vuosilta 2006 neljä vastaajaa (12,1 %), 2010 neljä vastaajaa (12,1 %), ja 2005 kaksi vastaajaa (6,1 %).

Vastaajien ammatillista suuntautumista tiedusteltaessa ylivoimaisesti suosituin ammatillinen suuntautuminen oli tulkkaus ja kääntäminen. Tämän oli valinnut yhteensä 18 vastaajaa (54,5 %). Toiseksi suosituimmaksi suuntutumisvaihtoehdoksi nousi pedagogiikka, jonka oli valinnut yhteensä 10 vastaajaa (30,3 %). Huonokuuloisille, kuuroutuneille sekä kuurosokeille tulkkauksen oli valinnut yhteensä kuusi vastaajaa (18,2 %).

Alla olevaan taulukkoon 1. on koottu vastaajien valitut suuntautumisopinnot valmistumisvuosien mukaan. Taulukosta voi erityisesti havaita eri ammatillisten suuntautumisten kombinaatiot, joita silloiset opiskelijat ovat valinneet. Kahden eri ammatillisen suuntutumisen kombinaatioita ovat olleet tulkkaus ja kääntäminen yhdistettynä pedagogisiin opintoihin sekä viittomakieli yhdistettynä kansainväliseen toimintaympäristöön. Ammatillisen suuntautumisen kombinaatiossa tulkkauksen ja kääntämisen opinnot yhdistettynä huonokuuloisille, kuuroutuneille ja huonokuuloisille tulkkaukseen on todellisuudessa kyse yhdestä suuntutumisesta, koska huonokuuloisille, kuuroutuneille ja kuurosokeille tulkkauksen suuntautuminen on sisällytetty tulkkauksen suuntautumisopintojen alle. Tässä suhteessa taulukko antaa virheellistä tietoa. Tulkkaukseen ja kääntämisen suuntautujia on kyselyyni vastannut kaikilta valmistumisvuosilta. Kahden eri ammatillisen suuntutumisen suorittamisen mahdollisuus poistui vuonna 2007 aloittaneille opiskelijoilla ja nykyään opiskelijat valitsevat ja suorittavat ainoastaan yhden ammatillisen suuntutumisen opinnot.

Taulukko 1. Ammatilliset suuntautumiset valmistumisvuosittain

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Viittomakieli	0	0	2	0	0	0
Tulkkaus ja kääntäminen	1	2	2	4	4	1
Huonokuuloiset, kuuroutuneet, kuurosokeat	0	1	1	1	0	1
Pedagogiikka	1	1	3	1	2	0
Tulkkaus ja kääntäminen sekä huonokuuloiset, kuuroutuneet ja kuurosokeat	0	0	0	1	1	0
Tulkkaus ja kääntäminen sekä pedagogiikka	0	0	0	0	0	2
Viittomakieli sekä kansainvälinen toimintaympäristö	0	0	0	1	0	0
YHTEENSÄ	2	4	8	8	7	4

Vastaajista 16 (48,5 %) oli suorittanut viitotun puheen k-tason tentin. Viitotun puheen k-tasontentin suorittamiseen vastaajilla oli vaikuttanut eniten ammatillinen kiinnostuneisuus (56,3 %) sekä ammatillinen kiinnostuneisuus sekä työn saannin helpottaminen (37,5 %). Yksi vastaajista ilmoitti suorittaneensa viitotun puheen k-tason tentin, koska koulussa annettiin siihen mahdollisuus.

Vastaajista ainoastaan seitsemän (21,2 %) kuului viitotun puheen tulkkirekisteriin. Ylivoimaisesti suurin syy viitotun puheen tulkkirekisteriin hakeutumiselle oli ammatillinen kiinnostuneisuus ja työn saannin helpottaminen. Vastaajista yhteensä viisi (71,4 %) oli valinnut tämän vaihtoehdon.

7.2 Viitotun puheen taitojen merkitys työelämässä

Kysymyksellä 13 (väittämät a – c, g) Kartoitettiin tulkkien kokemusta viitotun puheen taitojen hallinnan tärkeydestä työelämässä. Kuten alla olevasta taulukosta 2 voimme todeta, vastaajista 32 (97 %) (täysin/jokseenkin samaa mieltä), oli sitä mieltä, että viitotun puheen taito on tärkeä työväline viittomakielen tulkille. Vastaajista 30 (90, 9 %) (täysin/jokseenkin samaa mieltä) piti itse viitotun puheen tulkkaustaitoa tärkeänä. Yhteensä 25 (75, 8 %) oli sitä mieltä, että viitotun puheen itsenäinen harjoittaminen on

työelämän kannalta tärkeää. 30 (90, 9 %) vastaajaa puolestaan piti viitotun puheen opiskelua kannattava.

Taulukko 2. Vastaajien kokemus viitotun puheen taidon ja tulkkaustaidon merkityksestä työelämässä

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
13 a) VP:n taito on tärkeä työväline viittomakielentulkille.	57,6 19	39,4 13	0	3,0 1	0	0
13 b) Pidän itse VP:n tulkkaustaitoa tärkeänä.	63,6 21	27,3 9	3,0 1	3,0 1	0	3,0 1
13 c) Pidän VP:n itsenäistä harjoittamista työelämän kannalta tärkeänä.	27,3 9	48,5 16	18,2 6	6,1 2	0	0
13 g) VP:n opiskelu on viittomakielen tulkin ammattia ajatellen kannattavaa.	60,6 20	30,3 10	6,1 2	3,0 1	0	0

Tässä kysymyspatteristossa kartoitin vielä tulkkien epävarmuuden kokemusta viitotun puheen taidoistaan sekä viitotun puheen suositusten merkitystä. Olen myös kartoittanut kollegoiden avun merkitystä viitotun puheen taitojen kehittämisessä (Liite 2).

Vastaajista 15 (45,5 %) kokee tällä hetkellä ammatillista epävarmuutta viitotun puheen taidoistaan ja yhteensä 21 (63,7 %) vastaajista ilmoittaa joskus kokeneensa ammatillista epävarmuutta. 20 (62,6 %) vastaajista näki kollegoiden avun viitotun puheen taitojen kehittämisessä kannalta merkittävänä.

Viitotun puheen suositusten merkitys viitotun puheen taitojen kehittämisessä työelämässä nähtiin ristiriitaisempana. Vastaajista 12 (36,3 %) näki viitotun puheen suosituksen tärkeänä apuvälineenä viitotun puheen taitojen kannalta ja 13 (39,4 %) koki viitotun puheen suositusten olevan merkityksellinen apu viitotulla puheella tapahtuvien tulkkauksissa.

7.3 Viitotun puheen opiskelun kokemukset

Kysymyksillä 10 ja 11 kartoitin vastaajien mielikuvia ja kokemuksia viitotun puheen opiskelusta tulkkikoulutuksen perusvaiheessa sekä ammatillisen suuntautumisen opintojen vaiheessa.

Taulukko 3. Vastaajien kokemuksia viitotun puheen opiskelusta tulkkiopintojen perusvaiheessa

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
10 a) VP:n opiskelua oli opintojen perusvaiheessa riittävästi.	3,0 1	15,2 5	3,0 1	36,4 12	42,4 14	0
10 b) VP:n opiskelua oli liian vähän.	36,4 12	39,4 13	3,0 1	15,2 5	6,1 2	0
10 c) VP:n opiskelusta oli hyötyä tulkin ammattia ajatellen.	50,0 16	34,4 11	12,5 4	0	3,1 1	0
10 f) VP:n opiskelua oli sopivassa suhteessa työelämän tarpeisiin.	0	15,6 5	12,5 4	43,8 14	28,1 9	0
10 g) Työelämän tarpeisiin nähden VP:tta olisi oltava enemmän opintojen perusvaiheessa.	33,3 11	30,3 10	21,2 7	6,1 2	6,1 2	3,0 1

Kuten ylhäällä olevasta taulukosta voimme todeta, yhteensä kuusi vastaajaa (18,2 %) piti viitotun puheen opiskelua opintojen perusvaiheessa riittävänä ja merkittävästi suurempi osa 26 vastaajaa (78,8 %) piti opetusta riittämättömänä. Sama suuntaus näkyy väittämässä 10 b, jossa vastaajista 25 (75,8 %) näki viitotun puheen tulkkiopintojen opiskelun perusvaiheessa liian vähäisenä. Vastaajista 23 (69,7 %) näki tulkkiopintojen perusvaiheessa viitotun puheen opiskelun työelämän tarpeisiin nähden riittämättömänä ja yhteensä 21 vastaajaa (63,6 %) näki viitotun puheen opiskelutarpeen tulkkiopintojen perusvaiheessa suurempana. Tätä tuki myös väittämä 10 e, jossa 21 vastaajaa (63,7 %) oli sitä mieltä, että viitottua pitäisi opiskella tulkkiopintojen perusvaiheessa enemmän. Yhteensä 16 vastaajaa oli sitä mieltä, että opintojen perusvaiheessa olleesta viitotun puheen opiskelusta oli hyötyä suuntautumisopintoja ajatellen.

Väittämät 10 h ja 10 i, joissa tiedusteltiin oliko viitotun puheen opiskelu opintojen perusvaiheessa mielenkiintoista ja olivatko opetuksen sisällöt mielekkäitä, näyttivät aiheuttaneen vastauksissa hajontaa. Vastaajista viisi (15,2 %) valitsi väittämään 10 h ”en osaa sanoa”- vaihtoehdon ja väittämään 10 i kuusi vastaajaa (18,8 %) valitsi samoin.

Mielipiteitä runsaasti jakava väittämä oli 10 j, jossa tiedusteltiin viitotun puheen suositusten käsittelyä tulkkiopintojen perusvaiheessa. Vastaukset olivat jakaantuneet laajasti, mutta vastaajista reilu puolet 57,5 % oli sitä mieltä, että viitotun puheen suositusten käsittely oli ollut riittämätöntä (täysin/jokseenkin eri mieltä).

Kysymyksessä 11 (väittämät a - j) tulkkiopintojen ammatillisen suuntautumisen vaiheessa viitotun puheen opiskelukokemuksissa esiintyi vastauksissa paljon hajontaa. Tämä runsas hajonta ja prosentuaalisesti suurehko ”en osaa sanoa”- vastausten esiintyvyys voi osin selittyä sillä, että tähän, samoin kuin muihinkin osioihin, vastasivat myös viittomakielen tulkkauksen ja kääntämisen suuntautujat.

Taulukko 4. Vastaajien kokemuksia viitotun puheen opiskelusta tulkkiopintojen ammatillisen suuntautumisen vaiheessa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
11 a) VP:n opiskelua oli opintojen suuntautumisvaiheessa riittävästi.	3,0 1	15,2 5	3,0 1	33,3 11	36,4 12	9,1 3
11 b) VP:n opiskelua oli tulkkiopintojen ammatillisen suuntautumisen näkökulmasta liian vähän.	27,3 9	45,5 15	9,1 3	9,1 3	6,1 2	3,0 1
11 c) VP:n opiskelusta oli hyötyä tulkin ammattia ajatellen.	48,5 16	36,4 12	3,0 1	0 0	0 0	12,1 4
11 d) VP:n opiskelua oli sopivassa suhteessa työelämän tarpeisiin.	0 0	12,1 4	15,2 5	45,5 15	18,2 6	9,1 3
11 e) Työelämän tarpeisiin nähden VP:n opintoja olisi oltava enemmän opintojen suuntautumisvaiheessa.	25,0 8	50,0 16	12,5 4	3,1 1	3,1 1	6,3 2

Yllä olevasta taulukosta 4. voimme nähdä vastauksien jakaantumisen. Vastaajista 6 (18,2 %) koki viitotun puheen opiskelun suuntautumisvaiheessa riittävänä (täysin/jokseenkin samaa mieltä), kun taas merkittävästi suurempi osa, yhteensä 23 vastaajaa (69,7 %) koki viitotun puheen opiskelun suuntautumisen näkökulmasta riittämättömänä. Ammatillisen suuntautumisen näkökulmasta viitotun puheen opiskelun koki riittämättömänä yhteensä 24 vastaajaa (72,8 %), mutta vastaajista 28 (84,9 %), koki toteutuneen opiskelun olleen ammatin näkökulmasta hyödyksi. Vastaajista 24 (75 %) koki, että työelämän tarpeisiin nähden viitotun puheen opiskelua tulisi olla enemmän ammatillisissa suuntautumisopinnoissa.

Kysymyksen 10 väittämissä f, g, h ja j (liite 2) esiintyi prosentuaalisesti paljon ”en osaa sanoa” vastauksia. Mahdollisuutena on, että nämä kysymykset eivät ole kysymyksen asettelultaan onnistuneita. Sekin on mahdollista, että esimerkiksi viittomakielen tulkkauksen ja kääntämiseen suuntautuneet vastaajat eivät ole kokeneet kysymyksiä itseään koskevana. Väittämässä 10 j kartoitettiin viittomakielen ja viitotun puheen samanaikaisen opiskelun haastavuutta. Tässä kohden vastauksissa esiintyi paljon hajontaa ja prosentuaalisesti suurehko (12,1 %) ”en osaa sanoa”- vastausten

määrä, mutta vastaajista 17 (51.5 %), eli reilu puolet oli sitä mieltä (täysin/jokseenkin eri mieltä), ettei opintojen yhdistäminen ollut haastavaa.

7.4 Viitotun puheen osaamisen kokemukset

Kysymyksissä 12 (väittämät a ja b) sekä 14 (väittämät d ja e) kartoitettiin vastaajien viitotun puheen osaamisen kokemusta heti koulutuksen jälkeen sekä tällä hetkellä. Taulukot 5 ja 6 osoittavat vastausten jakaantumisen.

Taulukko 5. Viitotun puheen osaamisen kokemus koulutuksen jälkeen

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
12 a) Koulutuksen jälkeen koin hallitsevani VP:n taidon riittävän hyvin selvittääkseni perustason tulkkaustilanteesta	9,1 3	36,4 12	0	27,3 9	24,2 8	3,0 1
12 b) Koulutuksen jälkeen koin hallitsevani VP:n taidon riittävän hyvin selvittääkseni vapaassa keskustelussa.	18,2 6	48,5 16	6,1 2	18,2 6	9,1 3	0

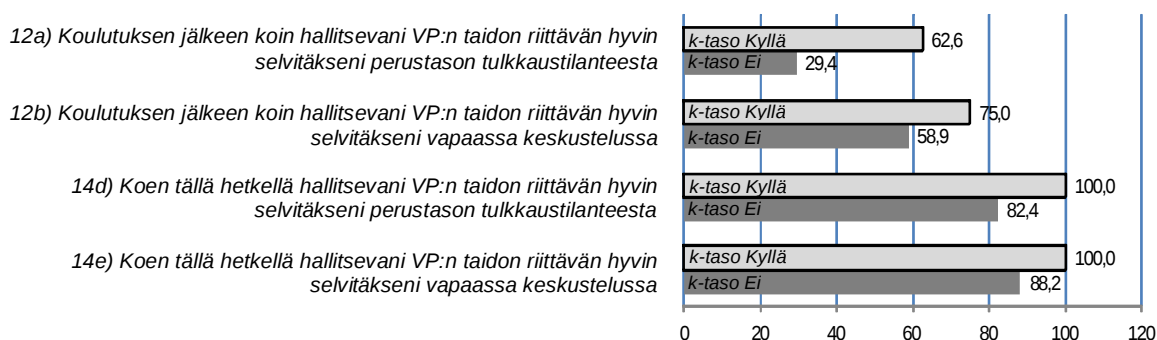
Taulukosta 5. voimme nähdä, että vastaajista 51,5 % koki, ettei selvinnyt vielä perustason tulkkaustilanteesta koulutuksen jälkeen. Vapaan keskustelun tilanteeseen taitojen arvioitiin riittävän paremmin.

Taulukko 6. Viitotun puheen osaamisen kokemus tällä hetkellä

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
14 d) Koen tällä hetkellä hallitsevani VP:n taidon riittävän hyvin selvittääkseni perustason tulkkaustilanteesta.	51,5 17	39,4 13	3,0 1	0	3,0 1	3,0 1
14 e) Koen tällä hetkellä hallitsevani VP:n taidon riittävän hyvin selvittääkseni vapaassa keskustelussa.	66,7 22	27,3 9	6,1 2	0	0	0

Taulukko 6. kuvastaa vastaajien nykyhetken osaamisen kokemusta. Tässä kohden vastaukset jakaantuvat tasaisesti. Vastaajista yhteensä 90,9 % (täysin/jokseenkin samaa mieltä) kokee viitotun puheen taitonsa riittäväksi perustason tulkkaustilanteeseen ja peräti 94 % kokee taitonsa riittäviksi vapaaseen keskusteluun. Kysymyksen 12 väittämässä c kartoitettiin helpottaako viittomakielen taito viitotun puheen opiskelua. Vastaajista 81,8 % koki viittomakielen hallinnan helpottavan viitotun puheen opiskelua.

Alla olevassa kuviossa 3. olen tarkastellut vastaajien viitotun puheen osaamisen kokemusta suhteutettuna viitotun puheen k-tason tentin suorittamiseen. Kuviosta voimme havaita viitotun puheen suosittaneiden tulkkien vahvemmat osaamisen kokemukset. Merkittävää on myös se, että työelämässä taidot koetaan selkeästi paremmiksi.

Kuvio 3. Väittämät ristiintaulukoituna k-tason tentin suorittamiseen. Vastaukset täysin tai jokseenkin samaa mieltä yhdistettyinä.

7.5 Kokemukset työnantajan panostuksesta

Kysymyksessä 14 (väittämät a – c) kartoitan vastaajien kokemusta työnantajan panostuksesta viitotun puheen taitojen kehittämiseen. Vastausten jakautumisen voi nähdä alla olevasta taulukosta 7. Väittämässä a kartoitettiin vastaajien kokemusta työnantajan kannustuksesta viitotun puheen taitojen kehittämiseen. Vastaajista 12 (36,3 %) koki (täysin/jokseenkin samaa mieltä) työnantajan suhtautumisen kannustavana. Vastaajista 75 % puolestaan koki, että työnantaja pitää viitotun puheen tulkaustaitoa tärkeänä. Vastaajista 18 (56,3 %) oli saanut käyttää työaikaansa viitotun puheen opiskeluun.

Taulukko 7. Vastaajien kokemukset työnantajan panostuksesta

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
14 a) Työnantajani on kannustanut minua VP:n opiskeluun.	12,1 4	24,2 8	33,3 11	15,2 5	6,1 2	9,1 3
14 b) Työnantajani pitää viitotun puheen tulkaustaitoa tärkeänä.	40,6 13	34,4 11	12,5 4	3,1 1	0 0	9,4 3
14 c) Olen voinut käyttää työaikaani viitotun puheen opiskeluun.	21,9 7	34,4 11	18,8 6	15,6 5	6,3 2	3,1 1

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni pääkysymys kartoitti viittomakielentulkkien näkemyksiä ja kokemuksia viitotun puheen taitojen merkityksestä tulkkausalan työkentällä. Kyselyyni vastanneiden tulkkien mielestä viitottu puhe on kiistatta tärkeä työväline viittomakielentulkille. Vastaajat kokivat myös, että viitotun puheen itsenäinen harjoittaminen on ammattitaidon näkökulmasta tärkeää ja ylipäätään viitotun puheen opiskelu on ammattivaatimuksia ajatellen erittäin kannattavaa. Itsenäisen oppimisen kannalta merkittäväksi avuksi vastaajat ilmoittivat tulkki kollegat. Pienempi osa ilmoitti myös hyötynensä viitotun puheen suosituksista sekä perustaitojen että viitotulla puheella tapahtuvien tulkkausten osalta.

Tutkielmani ensimmäisen alakysymyksen tarkoitus oli selvittää tulkkien koulutuksen aikaisia viitotun puheen opiskelun kokemuksia. Vastauksista käy ilmi, että suurin osa vastaajista koki tulkkiopintojen perusvaiheessa viitotun puheen käsittelyn ja opiskelun vähäisenä ja suurin osa tulkeista koki toteutuneen opiskelun ammatillisen osaamisen kannalta riittämättömänä. Myös ammatillisten suuntautumisopintojen kokonaisuudesta nousi esiin viitotun puheen opiskelun riittämättömyyden kokemukset. Vastaajista yli puolet koki muun muassa, että viitotun puheen opiskelua oli ammatillisen suuntutumisen näkökulmasta liian vähän. Vastaavasti yli puolet vastaajista koki, että työelämän tarpeisiin nähden viitotun puheen opiskelua tulisi olla enemmän ammatillisen suuntautumisen vaiheessa.

Tulkkiopintojen perusvaiheessa yli puolet koki toteutuneen viitotun puheen opiskelun mielenkiintoisena. Ammatillisen suuntautumisen vaiheessa kiinnostuksen kokemukset viitottua puhetta kohtaan olivat vaihtelevampia. Vastaajista reilu puolet koki viitotun puheen suositusten käsittelyn riittämättömänä tulkkiopintojen perusvaiheessa. Ammatillisten suuntautumisen opintojen vaiheessa vastaajista alle puolet koki samoin. Valtaosa vastaajista ei kokenut viitotun puheen ja viittomakielen opiskelua ammatillisen suuntutumisen vaiheessa haastavana, enemmistö näki sen positiivisena asiana.

Toinen alakysymykseni kartoitti vastaajien viitotun puheen osaamisen kokemusta koulutuksen jälkeen ja tällä hetkellä. Viitotun puheen osaamisen kokemuk-
sista nousi esille, että hieman yli puolet vastaajista ei kokenut hallitsevansa koulutuk-
sen jälkeen viitotun puheen perustason tulkkaustilannetta. Tuloksista on nähtävissä
myös se, että vapaankeskustelun tilanne koettiin koulutuksen jälkeen helpompana
verrattuna tulkkaustilanteeseen. Tämän hetken kokemusta taitotasosta kartoittaessa
tuloksena olivat selvästi vahvemmat osaamisen kokemukset erityisesti tulkkaustilan-
teeseen liittyen että vapaassa keskustelussa.

Heti koulutuksen jälkeen viitotun puheen k-tason tentin suorittaneet kokivat taito-
tasonsa verrokkiryhmää paremmaksi ja sama suuntaus on näkyvissä vielä tämän
hetken taitoa kartoittaessa. Viitotun puheen k-tasontentin suorittaneet vastaajat myös
kokivat koulutuksen jälkeen selviävänsä huomattavasti paremmin perustason tulk-
kaustilanteesta kuin verrokkiryhmä. Merkittävä havainto on se, työelämä oli tuonut
osaamista ja kokemusta erityisesti koulutuksen jälkeen heikoimmiksi koettuihin viito-
tun puheen tulkkaustaitoihin.

**Tutkimukseni kolmas alakysymys kartoitti, kokivatko vastaajat työnantajan tu-
keneen viitotun puheen opiskelua työelämässä.** Vastaajista reilu kolmannes koki
saaneensa kannustusta työnantajaltaan viitotun puheen opiskeluun. Sen sijaan suuri
osa vastaajista koki, että työnantaja asenne viitotun puheen tulkkaustaitoon on
myönteinen ja työnantajat pitävät viitotun puheen tulkkaustaitoa tärkeänä. Vastaajista
reilu puolet koki saaneensa käyttää työaikaansa viitotun puheen opiskeluun.

9. POHDINTA

9.1 Yleistä opinnäytetyöstä

Tällä tutkielmalla saatiin kerättyä tulkkien kokemuksia viitotun puheen taitojen merkityksestä tulkkausalan työelämässä. Tutkimustuloksista korostui esiin yleisesti viitotun puheen osaamisen tärkeys viittomakielentulkin ammatissa sekä vastaajien kokemus viitotun puheen opiskelun riittämättömyydestä opintojen ajoilta. Halusin aiheellani lähestyä työelämässä jo tovin olleita tulkkeja siksi, että heille on jo ehtinyt muodostua selkeä perspektiivi koulutuksen ja työelämän välille. Mielestäni työelämässä toimivien tulkkien näkemykset ja kokemukset heijastavat alan todellisuutta. Saamieni tutkimustulosten luotettavuutta voi osittain heikentää vähäinen vastaajamäärä suhteessa työelämässä tälläkin hetkellä työskenteleviin tulkkeihin, mutta vastaajia oli kuitenkin kattavasti eri valmistumisvuosilta sekä Helsingistä ja Kuopiosta valmistuneita.

Opinnäytetyöni vastasi esitettyihin tutkimuskysymyksiin sekä myös omiin henkilökohtaisiin tavoitteisiini. Henkilökohtaisella tasolla halusin perehtyä syvemmin viitottuun puheeseen ja siihen mistä viitotussa puheessa on kysymys. Kuten alussa jo mainitsin, koin pedagogisten suuntautumisopintojeni aikoihin epävarmuutta viitotun puheen osaamiseeni. Lisää varmuutta sain kuitenkin opintojeni loppuvaiheessa viittomakommunikaation kurssilla, jossa valmistauduimme suorittamaan myös viitotun puheen k-tason tentin. Tenttiin valmistautuessa minulle lokahti monta palasta paikoilleen ja sain lisää varmuutta myös viittomakommunikaation opettajan työhön. Tästä syystä halusin aineistoni pohjalta kartoittaa tarkemmin myös viitotun puheen k-tason tentin suorittamisen merkitystä suhteessa viitotun puheen taitojen kokemiseen.

Toinen henkilökohtainen tavoitteeni oli saada kokemusta ja osaamista kvantitatiivisista tutkimusmenetelmistä, jossa mielestäni onnistuin kohtalaisesti. Minulle avautui uusia näkökulmia erilaisiin mahdollisuuksiin, joita tilastollinen analyysi mahdollistaa. Tietenkin erilaisten analyysimenetelmien hahmottaminen tämän opinnäytetyin puitteissa oli hyvin rajallista. Käytin aineistoni analyysissä ainoastaan prosentuaalisia frekvenssejä ja ristiintaulukointia.

Näin jälkeinpäin katsottuna pidän opinnäytetyöni lähtökohtia melko haastavina ja se heijastuikin hidastavasti opinnäytetyöprosessiini. Haastavuus tuli esiin lähinnä siinä,

kun aloin tutustumaan ja sitä kautta perehtymään aihepiiriin, jonka perustiedoiltani koin hallitsevani heikosti. Vaikka koen pystyneeni rakentamaan itselleni laajan kokonaiskuvan opinnäytetyöni aihepiiristä, silti jotkin asiat olisivat voineet selkiytyä jopa enemmän. Yksi syy tähän kokemukseen voi yksinkertaisesti olla myös se, että viitotusta puheesta puuttuu tieteellisen tutkimuksen perusta. Näin tietojen kerääminen on lähinnä ollut pienten palasien haalimista eri lähteistä ja näin tietyt palaset ovat edelleen jääneet leijumaan ilman kytköstä suurempaan kokonaisuuteen. Toinen syy siihen, miksi koen näin saattaa olla opinnäytetyöhöni käytettävissä olleen ajan rajallisuus. En ehkä ole vaan päässyt ajatusprosessissani niin syvälle kyetäkseni muodostamaan laajan yleiskuvan sijasta yksityiskohtaisempaa palapeliä. Tätä en kuitenkaan pidä epäonnistumisena. Tilannettani olisi voinut auttaa myös aiheen tarkempi rajaaminen.

9.2 Kyselylomake

Lähdin hahmottamaan kyselylomaketta miettimällä kyselyni pääteemoja. Onnistuin mielestäni kohtalaisesti saamaan kyselylomakkeen kysymykset ja rakenteen vastaamaan mielikuvaani selviteltävästä aiheesta ja sain kyselylomakkeeni kautta analyysiini tarvittavan datan. Tämä kertoo siitä, että kyselylomake oli osin onnistunut. Ongelmalliseksi kyselylomakkeessa muodostui kuitenkin kysymyspatteristot, joissa kartoitin vastaajien koulutuksen aikaisia kokemuksia viitotun puheen opiskelusta tulkikoulutuksen perusvaiheessa sekä ammatillisen suuntutumisen vaiheessa. Nyt jälkeenpäin arvioituina ne vaikuttavat vaikeaselkoisilta ja antavat vastaajalle paljon tulokinnan varaa. Ne kartoittavatkin enemmän vastaajien muistiin perustuvia mielikuvia, jotka ovat saattaneet muuttua vuosien varrella kuin konkreettista olevaa asiaa. Toisaalta myös muistin varaan perustuvat mielikuvat ovat osa vastaajien kokemuksia, jotka ovat opinnäytetyöni kannalta keskeinen asia. Samoissa kysymyspatteristoissa oli myös prosentuaalisesti paljon ”en osaa sanoa”- vastauksia. Tämä antaa aiheen epäillä, ettei kysymyksen asettelu ole kaikilta osin ollut onnistunutta. Tähän on myös osaltaan voinut vaikuttaa myös se, ettei kyselyyn osallistunut tulkki ole halunnut vastata mitään, koska kokee, ettei muista riittävän tarkasti.

Vaikka arvioinkin kyselylomakkeeni osin onnistuneeksi, siinä on kuitenkin näkyvissä opinnäytetyöprosessini alkuvaikeudet. Kysymyslomakkeen muokkausvaiheessa tietoperusta oli vielä mielessäni melko sekavahkoa ja se näkyy kyselylomakkeeni jäsen-

telyssä. Kysymyksiä olisi voinut karsia sekä muuttaa napakammiksi. Olisin voinut myös miettiä tarkempaa sidosta opetussuunnitelmien välille.

9.3 Viitotun puheen taitojen merkitys työelämässä

Tutkimukseni pääkysymyksellä selvitin viittomakielentulkkien kokemusta viitotun puheen taitojen merkityksestä työelämässä. Viitotun puheen taitoja sekä viitotun puheen tulkkaustaitoa pidettiin tärkeinä niin henkilökohtaisella tasolla kuin ammatinkin näkökulmasta. Taitojen tärkeyden tiedostaminen henkilökohtaisella tasolla näkyy myös viittomakielentulkkien viitotun puheen taitoihin liittyvistä epävarmuudenkokemuksissa, joita vastaajat olivat kokeneet ja kokivat tällä hetkellä. Tulkkien kokema epävarmuus oli läsnä myös Penttisen (2008) opinnäytetyön tutkimustuloksissa. Penttinen oli rajannut opinnäytetyönsä tosin koskemaan suomalaisella viittomakielellä käytäviä vapaan keskustelun tilanteita. Tässä kohden korostuu tulkin ammatin vaativuus. Monipuoliset taidot olisivat työelämässä valttia. Niitä kuitenkin harvalla on valmiiksi ja taitojen kehittyminen vaatii aikaa, työkokemusta ja kärsivällisyyttä. Jostakin on vain aloitettava. Viitotun puheen taitojen itsenäinen harjoittaminen nähtiin työelämän näkökulmasta tärkeänä ja suuri osa vastaajista koki esimerkiksi kollegoiden avun merkityksellisenä.

Ainoastaan noin kolmannes kyselyyni vastanneista tulkeista koki viitotun puheen suositukset merkityksellisinä viitotun puheen taitojen kehittämisen näkökulmasta. Viitotun puheen suositukset nähtiin merkityksellisempänä viitotulla puheella tapahtuvan tulkkausten apuna kuin perustaitojen kehittämisessä. Viitotun puheen suositukset ovat tälläkin hetkellä ainoa konkreettinen ohje siitä, kuinka viitottua puhetta tulisi viittoa ja suositusten tavoitteena oli muun muassa olla hyödyksi muiden viitotun puheen käyttäjien ohella tulkeille (Kouri 2004, 9). Tähän nähden viitottuun puheen suosituksiin tukeutuminen oli mielestäni kohtalaisen pientä. Syynä tähän voi tietenkin olla puhdas kokempohjaisen oppimisen mahdollisuus. Nykyisissä viitotun puheen suosituksissa on myös selkeä päivittämisen tarve, jonka Hämäläinen ym. (2008) olivat tutkimustuloksissaan tuoneet esille. On mahdollista, että tästäkin syystä osa tulkeista ei välttämättä ole suosituksiin tukeutunut.

9.4 Viitotun puheen opiskelun kokemukset

Viitotun puheen opiskelun kokemuksissa korostui riittämättömyys sekä perusopintojen vaiheessa sekä ammatillisen suuntautumisen opinnoissa. Viitotun puheen opiskelun riittämättömyyden kokemukset korostuivat erityisesti tulkkiopintojen perusvaiheessa. Tämä oli mielestäni mielenkiintoinen havainto ja saattaa osin selittyä sillä, että opintojen perusvaiheessa opiskelija on kaikille uusille asioille avoin. Ammatillisen suuntautumisen vaiheessa opiskelija on työelämän suhteen valinnut jo oman kiinnostuksensa ja tässä vaiheessa viitottua puhetta ei ole enää niin motivoivaa opiskella jos suuntautuu esimerkiksi viittomakielen tulkkaukseen. Tätä ajatusta tukee myös kyselyni tulos viitotun puheen opiskelun kiinnostavuudesta perusopintojen vaiheessa sekä ammatillisen suuntautumisen vaiheessa (Liite 2).

Kuten olenkin jo maininnut, kysymyspatteristossa 11, joka käsitteli viitotun puheen opiskelua ammatillisen suuntautumisen vaiheessa, oli paljon hajontaa ja prosentuaalisesti paljon ”en osaa sanoa”- vastauksia. Tämä selittyy mielestäni osin sillä, että esimerkiksi viittomakielen tulkkauksen ja kääntämisen suuntautujat eivät ole koskeneet kysymyksiä itseään koskeviksi. Mahdollisuutena on myös epäonnistunut kysymyksen asettelu. Esimerkiksi kysymyspatteristoissa 10 ja 11 esiintynyt väittämä ”VP:n opetuksen sisällöt olivat mielekkäitä” ei ollut onnistunut, koska siinä oli molemmissa prosentuaalisesti eniten ”en osaa sanoa”- vastauksia. Omasta kiinnostuksestani halusin vielä tiedustella vastaajien kokemusta viitotun puheen ja viittomakielen samanaikaisesta opiskelusta. Tällä halusin selvittää kokevatko tulkit opintojen aikana viittomakielen ja viitotun puheen samanaikaisen opiskelun haastavaksi yhdistää ja aiheutuu-ko siitä kenties ”sekaannusta”. Tällaisia tuntemuksia ei kuitenkaan valtaosa vastaajista kokenut.

Tässä kohden on kuitenkin huomioitava, että opiskelukokemukset ovat mahdollisesti jopa useiden vuosien takaa ja tällä hetkellä Humanistisessa ammattikorkeakoulussa eletään uudistuneen opetussuunnitelman aikaa. Kuten taustaselvityksestäni ja lehtorihaastattelusta kävi ilmi, koulutus on pyrkinyt lisäämään viitotun puheen opiskelua määrällisesti. Opinnäytetyöni tuloksiin nähden erityisen hyvänä asiana pidän viitotun puheen perusteiden esittelyn jo kaikille yhteisten perusopintojen vaiheessa. Tämänhetkisten perusopintojen aikana opetussuunnitelman ja lehtorihaastattelun mukaan viitottu puhe on esillä opintojaksoissa ”viittomakieli 6” ja ”tulkkaus 4”. Opetusmäärät

eivät ole suuria, mutta haastattelun mukaan opetuksessa pyritään käymään läpi viitotun puheen suositukset sekä viitottuun puheeseen liittyviä yleisiä periaatteita. (Mäkelä 2011.) Viitotun puheen perusteiden esittelyn tärkeys korostuu kaikille yhteisten perusopintojen vaiheessa mielestäni myös siksi, että huonokuuloisten, kuuroutuneiden ja kuurosokeiden tulkkauksen suuntautujamäärät ovat suhteellisen pieniä (taulukko 1). Tästä syystä valinnaiset ja ammatilliseen suuntautumiseen linkitetyt viitottua puhetta käsittelevät opintokokonaisuudet tavoittavat vain melko pienen osan opiskelijoista. Yksi ongelmakohta on myös se, että vaihtoehtoiset opintojaksot eivät aina toteudu. Opintojakso jää toteutumatta jos osallistujamäärä jää alle kahdeksaan (Opetussuunnitelma 2009–2013, 87). Poikkeuksena tästä on itsenäisesti suoritettavat opintokokonaisuudet kuten viiden opintopisteen ammattiprojekti (Opetussuunnitelma 2009–2013, 87). Omien opintojeni kohdalla muistan tilanteen, jossa viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät – teema jäi osallistujapulan takia toteutumatta.

Tässäkin asiassa toki on vielä katsottava kokonaiskuvaa: viittomakielentulkin koulutusohjelma valmentaa viittomakielen tulkkauksen hallintaan. Kuten lehtorihaastattelussa kävi ilmi, viitotun puheen korkeatasoiset tulkkauksen valmiudet eivät näihin opintoihin vielä sisälly.

9.5 Viitotun puheen osaamisen kokemukset

Viitotun puheen osaamisen kokemuksissa koulutuksen jälkeen ja työelämässä näkyi selkeästi työelämän vaikutus taitojen kehittäjänä. Vaikka koulutuksen aikaisissa kokemuksissa korostui viitotun puheen opiskelun riittämättömyys, koulutuksen jälkeen suurin osa koki hallitsevansa viitotun puheen selvittääkseen taidoillaan vapaassa keskustelussa. Tässä on ristiriita joka kaipaa lisätarkastelua. Yksi syy tähän voisi olla se, että harjoitellessaan työelämässä viittomakielentulkiopiskelijat kohtaavat viitottua puhetta ja harjaantuvat siinä jo koulutuksen aikana. Tätä ajatusta tukee muun muassa se, että sain kyselyni yhteydessä sähköpostia kentältä, jossa työelämässä oleva tulkki kertoi opiskeluaikana saaneensa opiskelutulkkaukseen liittyvässä harjoittelussa paikan, jossa käytettiin ainoastaan viitottua puhetta. Hän myös kertoi tämän kehittäneen merkittävästi viitotun puheen taitoja vaikka opinnoissaan hänellä ei juuri viitottua puhetta, valitusta ammatillisesta suuntutumisesta johtuen ollut. Tämä ja vastaajien kokemukset viitotun puheen taitojen merkityksestä tulkkausalan työelämässä tu-

kevat tätä ajatusta. Viitottu puhe on vahvasti tulkin työelämässä läsnä ja harjoitteluisaan opiskelijat kohtaavat sitä ennemmin tai myöhemmin. Viimeistään tulkki harjaantuu viitotun puheen tulkkaukseen työelämässä. Viitotun puheen k-tason tentin suorittajilla osaamisen kokemukset olivat verraten parempia (kuvio 3).

9.6 Kokemukset työnantajan panostuksesta

Vastaaajista reilu kolmannes koki työnantajan suhtautumisen viitotun puheen taitojen kehittämiseen kannustavana. Selvästi enemmistö kuitenkin koki, että työnantaja pitää viitotun puheen tulkkaustaitoa tärkeänä (liite 2). Tämä kertoo mielestäni positiivisesta asenteesta ja tätä tukee se, että yli puolet tulkeista ilmoitti saaneensa käyttää työaikaansa viitotun puheen taitojen kehittämiseen. Tässä näkyy mielestäni myös se yleinen ajatus että ”tulkki ei ole koskaan valmis”. Työelämässä taitojen kehittämiseen satsataan.

9.7 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia, siis luotettavuutta (Valli 2001, 92). Kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tätä luotettavuutta. Toinen tutkimuksen arviointiin liittyvä käsite on validiteetti, joka tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä oli tarkoitus mitata. (Hirsjärvi ym. 2004, 216.) Kuten jo alussa mainitsinkin, hyvän kyselylomakkeen suunnittelu on vaikea tehtävä ja se vie aikaa, tutkijalla on oltava tietoa ja taitoa selvitettävästä asiasta. (Hirsjärvi ym. 2003, 184.)

Itse koin kyselylomakkeen laatimisen hyvin vaikeana tehtävänä. Osittain olinkin jo perustellut tätä sillä, että kyselylomakkeen muokausvaiheessa en kokenut olevani tiedollisesti ja taidollisesti parhaassa mahdollisessa vaiheessa. Osassa kysymyksiä oli mielestäni liikaa tulkin varaa ja näin ollen niitä ei mielestäni voi pitää täysin luotettavina. Näitä ovat muun muassa koulutuksen aikaisia kokemuksia kartoittavat kysymyspatteristot. Joitakin väittämiä muokatessani taas omat ajatukseni ja kokemukseni olivat mahdollisesti liikaa läsnä. Näitä kysymyksiä olivat esimerkiksi viitotun puheen ja viittomakielen samanaikaisen opiskelun haastavuutta kartoittavat kysy-

mykset. Tällä kysymyksellä ajattelin alun perin kartoittaa myös sitä, onko viitotulla puheella ylipäättään sijaa viittomakieleen voimakkaasti painottuvissa kaikille yhteisissä perusopinnoissa. Tähän en mielestäni kuitenkaan saanut kyselyni pohjalta riittävän selkeää vastausta.

Jos asiaa ajattelee siitä näkökulmasta kuinka paljon tulkkeja työkentällä työskentelee, on vastaajien määrä siihen suhteutettuna vähäinen. Sekin on mahdollista, että kyselyyni vastasivat enimmäkseen ne tulkit, jotka ovat työelämässä kohdanneet viitottu puhetta enemmän kuin vahvasti viittomakieleen profiloituneet tulkit. Tällä seikalla voi olla myös vaikutus opinnäytetyöni tuloksiin.

9.8 Näkökulmia jatkotutkimuksiin

Opinnäytetyöni merkittävin anti oli mielestäni sen asian tuominen esiin, että myös viitotulla puheella tapahtuvat tulkkaukset ovat tulkin työssä läsnä ja että viitotun puheen taidot ovat viittomakielentulkille tärkeitä. Se kuinka tähän olisi syytä reagoida, jätän tulkkiopiskelijana ottamatta kantaa.

Jatkotutkimuksen aiheena olisi mielenkiintoista saada vastaavaa selvitystä Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Millä tavoin viitottu puhe on huomioitu Diakissa? Millaisia koulutuksen aikaisia ja työelämän kokemuksia on Diakista valmistuneilla tulkeilla? Mielenkiintoista olisi myös selvittää kuinka voimakkaasti viittomakielentulkit profiloituvat työelämässä ammatillisen suuntutumisen mukaisesti ja kuinka ammatillinen suuntautuminen ylipäättään vaikuttaa työelämässä.

LÄHTEET

Auvinen, Pekka & Hirvonen, Katja & Dal Maso, Riitta & Kallberg, Kari & Putpuri, Päivi 2007. Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Sarja B. Selosteita ja opetusmateriaalia.

Eestilä, Nina & Hara, Sara 2006. On vaan mentävä sen perheen mukaan - Tapaus-tutkimus viittomakommunikaationperheopetuksesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö

Elme, Elina & Olkkonen, Niina 2005. On ihanaa katsoa poikamme ilmeitä, kun hänet ymmärretään - Vanhempienkokemuksia viittomakommunikaatiomenetelmän käytöstä ja sen vaikutuksista. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Erätuuli, Matti & Leino, Jarkko & Yli-Luoma, Pertti 1994. Erätuuli, Matti & Leino, Jarkko & Yli-Luoma, Pertti (toim) (1994) Kvantitatiiviset analyysimenetelmät ihmistieteis-sä. Helsinki: Tammi. 40.

Fast, Mia & Kalela, Esa 2006. Viitottu puhe suomalaisessa kuulovammaisuutta ja erityispedagogiikkaa koskevassa kirjallisuudessa. Kuuloliitto ry. Viitotun puheen tutkimushanke.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2003, Tutki ja Kirjoita. 10. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Holopainen, Martti & Pulkkinen, Pekka 2002. Tilastolliset menetelmät. 1. painos. Vaasa: WSOY.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2006. opetussuunnitelmaa 240 op opiskelijan polun mukaisesti, 2005–2006 aloittaneille opiskelijoille (päivitetty 2006).

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2009. Viittomakielentulkin koulutuksen opetussuunnitelmaa 2009–2013 (päivitetty 2009).

Hynynen, Heidi & Pyörre, Susanna & Roslöf Raija 2010. Elämä käsillä, viittomakielentulkin ammattikuva. Diakonia ammattikorkeakoulun julkaisuja A. Tutkimuksia 5.

Hytönen, Nina & Rissanen, Terhi toim. 2006. Käden käänteessä, Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Hämäläinen, Mia & Jauhiainen, Katariina & Ristimäki, Tanja 2008. Viitotun puheen suositusten päivittämistarpeen arviointi. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Kaikkonen, Tarja 2011. Kysymys viitotun puheen tulkintakäytännöistä. E-mail maarit.eriksson@humak.edu.fi.18.11.2011.

Kalela, Esa 2006. Keitä huonokuuloiset oikein ovat, lähtökohtia huonokuuloisten sosiaalisten identiteettien tutkimukselle. Kuuloliitto ry.

Kouri, Elina 2004. Viitotun puheen etäopetusprojekti Vipe 2001–2004. Loppuraportti.

Kurki, Arja & Marjatta, Takala 2002. Tekniset apuvälineet kommunikoinnin tukena. Teoksessa Marjatta Takala & Elina Lehtomäki (toim.) Kieli kuulo ja oppiminen, kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab. 44.

Kuuloliitto 2011. Viitattu 21.9.2011. <http://www.kuuloliitto.fi/fin/kuuloliitto/>

Lahtinen Riitta 2006. Kuurosokeille tulkkaus - haasteellista ja vaihtelevaa. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Kädenkäänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 183-189.

Laurén, Sirpa 2006. Kielen sisäinen tulkkaus. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Kädenkäänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 199-218.

Lehtinen, Taina & Niskanen, Vesa 1994. Tilastotieteen perusteet. Opiskelijan opas. Helsingin yliopisto. Yliopistopaino.

Lyytinen, Sirpa 2011. Lehtorihaastattelu. HumakPro yksityisviesti Maarit Eriksson 11.11.2011.

Malm, Marita & Matero, Marja & Repo, Marjo & Talvela, Eeva-Liisa 2004. Esteistä mahdollisuuksiin, vammaistyön perusteet. Porvoo: WSOY.

Mikkonen, Pirkko 2011. Viittomakielentulkin koulutusohjelman opetussuunnitelma. E-mail maarit.eriksson@humak.edu.18.11.2011

Mäkelä, Outi 2011. Lehtorihaastattelu. HumakPro yksityisviesti Maarit Eriksson 08.11.2011.

Mäkilä, Sari 2004. Viitotun puheen lähi ja etäopetuksen erot. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Penttinen, Laura 2008. Puhummehan me välillä äidinkielelläkin aivan puuta heinää - Suomalaisen viittomakielen tulkkien käsityksiä viittomakielen taitotasosta ja epävarmuuden kokemisesta vapaan keskustelun tilanteessa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Puhakka, Vesa 2005. Tutkimusmenetelmät. Viitattu 11.12.2011. http://www.tol.oulu.fi/kurssit/tutkimusmenetelmat/Tutkimusmenetelmat19_9.pdf

Thuren, Virpi 2011. Kysymys viitotun puheen tulkkirekisterikokeista. E-mail maarit.eriksson@humak.edu.03.11.2011.

Valli, Raine 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Vatanen, Tuula & Rantanen, Matleena toim. 2006. Viito niin ymmärrän. Esteetön kommunikointi viittojen -projekti. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja B. Projektiraportit ja selvitykset.

Viitotun puheen seminaarissa 22.3.2003 julkistettiin Viitotun puheen työryhmän laatimat suositukset. Näiden suositusten

toivotaan leviävän viitotun puheen käyttäjien, tulkkien ja opettajien hyödyksi ympäri Suomen.

Viitotun puheen suosituksia työstetään ja tarkastetaan sekä niiden levittämistä jatketaan edelleen.

Viitottu puhe on huulitaluvun tukimenetelmä. Selkeä huulio on erityisen tärkeä. Huulio on täysin suomen kielen mukainen

ja ymmärtämisen kannalta tärkeimmät viittomat viitotaan samanaikaisesti puheen kanssa. Kaikkia sanoja ei siis viitota.

Viitotussa puheessa käytetään viittomia, jotka vastaavat sanan merkitystä.

Minä en kärsi kuunnella sinua (MINÄ+EI+JAKSA+KUUNNELLA+SINÄ)

Suosituksien merkintäjärjestelmässä ISOLLA kirjoitetut sanat tarkoittavat viittomia.

Numerot, esim. OMA-1(minun), OMA-

2(sinun), OMA-3(hänen) tarkoittavat viittoman paikkaa viittomatilassa tai vartalolla Juha Paunun Viito elävästi -kirjan

merkintäjärjestelmää mukaillen.

Sormitus - sormitetaan perusmuodossa, jos se sopii lauseen rakenteeseen, tarvittaessa käytetään osoitusta tai sormitetaan sana taivutusmuodossa

Minä asun Oulaisissa. (MINÄ+ASUA+sorm.O-U-L-A-I-S-I-S-S-A)

Minä asun Maskussa. (MINÄ+ASUA+sorm.M-A-S-K-U)

Sormituksessa on pidettävä käsi lähellä suuta, jotta huulio ja käsi näkyvät yhtä aikaa. Käsi ei saa liikkua näkökentän ulkopuolelle.

Yhdyssanat - käytetään viittomakielen mukaisia viittomia, ei sanasta sanaan

Isäni on talonmies. (OMA-1+ISÄ+TALONMIES) talonmies viittomakielen mukaisesti, EI TALO+MIES

Kuulonhuoltoliitto (HUONOKUULOINEN+LIITTO)

Verbien kieltomuodot - käytetään kieltomuotoja, jolloin lauseeseen voi joskus tulla kaksinkertainen kieltö

Minä en todellakaan halua unohtaa sinua koskaan. (MINÄ+EI+TODELLA+EI-HALUTA+UNOHTAA+SINUA+EI-KOSKAAN)

Toteava olla – ei viitota, sanotaan vain huuliolla

Minä olen iloinen. (MINÄ+ILOINEN)

Minä olin iloinen. (MINÄ+JO+ILOINEN) Jos mennyt aikamuoto ilmenee lauseessa muutoin, imperfektin tunnusta JO ei tarvita.

Omistava olla – käytetään tarvittaessa

Onko sinulla lapsia? (OMISTAA+SINÄ+LAPSIxx)

Omistus - OMA-viittoman monikkoon liitetään persoonapronomini tarvittaessa. Minun (OMA-1) sinun (OMA-2) hänen

(OMA-3) meidän (OMA-1) teidän (OMA-2) heidän (OMA-3)

9

Vipe taitto.indd 9 23.2.2005 13:55:50

Kun lauseessa on possessiivisuffiksi(=omistusliite sanan perässä, esim. autoni, autosi, autonsa, automme, autonne, autonsa),

OMA viitotaan ennen pääsanaa.

Autoni on todella vanha. (OMA-1+AUTO+TOSI+VANHA)

-isi – viittomaa käytetään tarvittaessa toteavan olla- ja muiden verbien yhteydessä merkityksessä olisi.

Olisin iloinen, jos voittaisin Lotossa. (MINÄ+ISI+ILOINEN+JOS+VOITTAA+LOTTO)

Jos voittaisin Lotossa, olisin iloinen. (JOS+MINÄ+VOITTAA+LOTTO+MINÄ+ILOINEN)

Haluaisin lähteä kotiin. (MINÄ+HALUTA+LÄHTEÄ+KOTIIN)

Ei olisi mukava olla tällaisella ilmalla ulkona. - Ei olisi.

(EI+MUKAVA+ULKONA+TÄLLAINEN+SÄÄ. - EI)

Kohteliaassa kysymyksessä "Avaisitko ikkunan?", riittää kohtelias ilme, ei viitota –isi-viittomaa (AVATA+SINÄ+IKKUNA)

Persoonapronomini - viitotaan ennen verbiä ja lisätään tarvittaessa, kun suomen kielen verbimuoto sisältää persoonan

Tulimme kotiin ihan äsken. (ME+TULLA+KOTI+ÄSKEN)

Juoksen kotiin. (MINÄ+JUOSTA+KOTI)

Kysymys - kysymyslauseeseen kuuluu ilme ja kehon liike sekä osoitus tai persoonapronomini.

Viittomajärjestys: Juoksetko vai käveletkö? (JUOSTA+KÄVELLÄ+SINÄ)

Kysymysviittomia käytetään viittomakielen mukaisesti. Esim. kellonajasta kysyttäessä, Mihin aikaan tapaamme?

(KELLO+ME+TAVATA), tai määrästä kysyttäessä, Paljonko sinulla on rahaa? (MONTA+SINÄ+OMISTAA+RAHA)

Vahvistavat ilmaukset - viittomakielen mukaiset tai pelkkä huulio

Olet todella kaunis. (SINÄ+TODELLA+KAUNIS)

Minulla on aika paljon rahaa. (MINÄ+PALJON+RAHA)

Demonstratiivipronominit (tämä, tuo, se, nämä, nuo, ne) - osoitetaan tai käytetään pelkkää huuliota

Relatiivipronominit (joka, mikä) - käytetään tilanteeseen sopivaa viittomaa tai osoittelua - EI J-KIRJAINTA

(Se tyttö, jonka tapasit, oli sisareni.) (TYT-TÖ,+KUKA+SINÄ+TAVATA+JO,+JO+OMA-1+SISAR)

Talossa, jossa asuin lapsena, oli vihreä ovi. (TALO+OS+MINÄ+ASUA+LAPSI,+OMISTAA+JO+VIHREÄ+OVI)

Auto, jonka ajattelin ostaa, on liian kallis. (AUTO+MINÄ+AJATELLA+OSTAA,+LIIAN+KALLIS)

Kun-sana - viittomakielen mukaisesti, ei käytetä kuvasanakirjan viittomaa 133.8

Kun olin pieni, asuin maalla. (AIKAISEMIN+MINÄ+PIENI,+MINÄ+ASUA+MAASEUTU)

Kun alkaa sataa, lähden kotiin. (MYÖHEMIN+ALKAA+SATAA,+MINÄ+LÄHTEÄ+KOTI)

Vertailu - komparatiivin ja superlatiivin tunnuksia käytetään tarvittaessa

Tämä on vaikein lause. (OS.+VAIKEA-superl.tunnus+LAUSE)

Entinen autoni kulki nopeammin kuin vanha. (OMA-1+AIKAISEMMIN+AUTO+AJAA+NOPEA+kompar.tunnus+VANHA)

Samanlaisia vertailtaessa kuin=SAMA,

poikkeus: Sinä olet yhtä vanha kuin minä. (SINÄ+SAMA+VANHA+MINÄ)

komparatiivin kanssa KUIN sanotaan vain huuliolla

Komparatiivissa samoin kuin viittomakielessä komparatiivin tunnuksen suunta vaihtuu, kun jotain on vähemmän: halvempi

Ilmeet - käytetään myös viitotussa puheessa, kunhan huulio on selkeä ja näkyvissä. Ilmeet elävöittävät viittomista ja tukevat ymmärtämistä, mutta pelkkä ilme ei riitä vaan tarvitaan myös huulio ja mahdollisesti viittoma.

Tilan käyttö - käytetään tilaa, kunhan huuliosta on nähtävissä suomenkielinen puhe. Tilaa tulee käyttää riittävän pienellä alueella, jotteivät viittomat poistu näkökentästä.

Polysynteettiset viittomat (klassifikaattorit) - käytetään myös viitotussa puheessa Kynät ovat pöydällä rivissä. (KYNÄ+PÖYTÄ+kuvaile etusormella kuinka kynät on aseteltu riviin)

10

Vipe taitto.indd 10 23.2.2005 13:55:50

Perfekti (on ollut)

Olen juossut. (MINÄ+JO+JUOSTA)

Pluskvamperfekti (oli ollut)

Olin juossut. (MINÄ+JO+JUOSTA+JO-tarvittaessa)

(Lähde: Kouri 2004, Vipe – loppuraportti, 9-11)

Prosenttiset frekvenssijakaumat ja vastausten lukumäärät

Liite 2 (1/2)

10) Kokemukset viitotun puheen opiskelusta tulkkiopintojen perusvaiheessa	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
10 a) VP:n opiskelua oli opintojen perusvaiheessa riittävästi.	3,0 1	15,2 5	3,0 1	36,4 12	42,4 14	0
10 b) VP:n opiskelua oli liian vähän.	36,4 12	39,4 13	3,0 1	15,2 5	6,1 2	0
10 c) VP:n opiskelusta oli hyötyä tulkin ammattia ajatellen.	50,0 16	34,4 11	12,5 4	0	3,1 1	0
10 d) VP:n opiskelusta oli hyötyä suuntautumisopintoja ajatellen.	30,3 10	18,2 6	18,2 6	18,2 6	6,1 2	9,1 3
10 e) VP:tta olisi pitänyt opiskella enemmän opintojen perusvaiheessa.	36,4 12	27,3 9	18,2 6	9,1 3	6,1 2	3,0 1
10 f) VP:n opiskelua oli sopivassa suhteessa työelämän tarpeisiin.	0	15,6 5	12,5 4	43,8 14	28,1 9	0
10 g) Työelämän tarpeisiin nähden VP:tta olisi oltava enemmän opintojen perusvaiheessa.	33,3 11	30,3 10	21,2 7	6,1 2	6,1 2	3,0 1
10 h) VP:n opiskelu opintojen perusvaiheessa oli mielenkiintoista.	15,2 5	48,5 16	15,2 5	3,0 1	3,0 1	15,2 5
10 i) VP:n opetuksen sisällöt olivat mielekkäitä.	12,5 4	25,0 8	28,1 9	9,4 3	6,3 2	18,2 6
10 j) VP:n käyttöön liittyviä viitotun puheen suosituksia käsiteltiin mielestäni riittävästi.	9,1 3	24,2 8	9,1 3	33,3 11	24,2 8	0
11) Kokemukset viitotun puheen opiskelusta tulkkiopintojen suuntautumisvaiheessa	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
11 a) VP:n opiskelua oli opintojen suuntautumisvaiheessa riittävästi.	3,0 1	15,2 5	3,0 1	33,3 11	36,4 12	9,1 3
11 b) VP:n opiskelua oli tulkkiopintojen ammatillisen suuntautumisen näkökulmasta liian vähän.	27,3 9	45,5 15	9,1 3	9,1 3	6,1 2	3,0 1
11 c) VP:n opiskelusta oli hyötyä tulkin ammattia ajatellen.	48,5 16	36,4 12	3,0 1	0	0	12,1 4
11 d) VP:n opiskelua oli sopivassa suhteessa työelämän tarpeisiin.	0	12,1 4	15,2 5	45,5 15	18,2 6	9,1 3
11 e) Työelämän tarpeisiin nähden VP:n opintoja olisi oltava enemmän opintojen suuntautumisvaiheessa.	25,0 8	50,0 16	12,5 4	3,1 1	3,1 1	6,3 2
11 f) VP:n opiskelu opintojen suuntautumisvaiheessa oli mielenkiintoista.	15,6 5	21,9 7	24,5 8	6,3 2	3,1 1	28,1 9
11 g) VP:n opetuksen sisällöt olivat mielekkäitä.	6,1 2	15,2 5	24,2 8	12,1 4	6,1 2	36,4 12
11 h) VP:n käyttöön liittyviä viitotun puheen suosituksia käsiteltiin mielestäni riittävästi.	3,0 1	15,2 5	15,2 5	27,3 9	18,2 6	21,2 7
11 i) Koulutuksen aikana koin viittomakielen ja VP:n samanaikaisen opiskelun haastavaksi	3,0 1	24,2 8	9,1 3	33,3 11	18,2 6	12,1 4
11 j) Koulutuksen aikana koin viittomakielen ja VP:n samanaikaisen opiskelun hyvänä asiana.	15,2 5	36,4 12	15,2 5	12,1 4	3,0 1	18,2 6

Prosenttiset frekvenssijakaumat ja vastausten lukumäärät

Liite 2 (2/2)

12) Kokemukset viitotun puheen taitotasosta heti tulkikoulutuksen jälkeen	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
12 a) Koulutuksen jälkeen koin hallitsevani VP:n taidon riittävän hyvin selvittääkseni perustason tulkkauksilanteesta	9,1 3	36,4 12	0	27,3 9	24,2 8	3,0 1
12 b) Koulutuksen jälkeen koin hallitsevani VP:n taidon riittävän hyvin selvittääkseni vapaassa keskustelussa.	18,2 6	48,5 16	6,1 2	18,2 6	9,1 3	0
12 c) Viittomakielen taito helpottaa VP:n opiskelua	39,4 13	42,4 14	12,1 4	6,1 2	0	0
13) Kokemukset viitotun puheen taidonhallinnan tärkeydestä työelämässä	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
13 a) VP:n taito on tärkeä työväline viittomakielentulkille.	57,6 19	39,4 13	0	3,0 1	0	0
13 b) Pidän itse VP:n tulkkauksitaitoa tärkeänä.	63,6 21	27,3 9	3,0 1	3,0 1	0	3,0 1
13 c) Pidän VP:n itsenäistä harjoittamista työelämän kannalta tärkeänä.	27,3 9	48,5 16	18,2 6	6,1 2	0	0
13 d) Pidän VP:n itsenäistä harjoittamista työelämän kannalta tärkeänä.	6,1 2	39,4 13	15,2 5	27,3 9	12,1 4	0
13 e) Viitotun puheen suositukset ovat olleet työelämässä minulle tärkeä apuväline VP:n opiskelussa.	3,0 1	33,3 11	12,1 4	27,3 9	12,1 4	12,1 4
13 f) Olen kokenut ammatillista epävarmuutta VP:n taitojeni vuoksi	15,2 5	48,5 16	6,1 2	18,2 6	9,1 3	3,0 1
13 g) VP:n opiskelu on viittomakielen tulkin ammattia ajatellen kannattavaa.	60,6 20	30,3 10	6,1 2	3,0 1	0	0
13 h) Saan kollegoilta apua VP:n taitojen kehittämisessä.	31,3 10	31,3 10	28,1 9	3,1 1	3,1 1	3,1 1
13 i) Viitotun puheen suositukset ovat olleet minulle tärkeä apuväline VP-tulkkauksissa.	0	39,4 13	18,2 6	15,2 5	15,2 5	12,1 4
14) Kokemukset työnantajan suhtautumisesta viitotun puheen taitojen harjoittamisesta ja oma käsitys taitotasosta	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Neutraali kanta	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
14 a) Työnantajani on kannustanut minua VP:n opiskeluun.	12,1 4	24,2 8	33,3 11	15,2 5	6,1 2	9,1 3
14 b) Työnantajani pitää viitotun puheen tulkkauksitaitoa tärkeänä.	40,6 13	34,4 11	12,5 4	3,1 1	0	9,4 3
14 c) Olen voinut käyttää työaikaani viitotun puheen opiskeluun.	21,9 7	34,4 11	18,8 6	15,6 5	6,3 2	3,1 1
14 d) Koen tällä hetkellä hallitsevani VP:n taidon riittävän hyvin selvittääkseni perustason tulkkauksilanteesta.	51,5 17	39,4 13	3,0 1	0	3,0 1	3,0 1
14 e) Koen tällä hetkellä hallitsevani VP:n taidon riittävän hyvin selvittääkseni vapaassa keskustelussa.	66,7 22	27,3 9	6,1 2	0	0	0

Opetussuunnitelma 2005–2011	Opetussuunnitelma 2009–2013
HUMAKin yhteiset opinnot (10 op) Viittaukset -	HUMAKin yhteiset opinnot (10 op) Viittaukset -
Ammattikielten opinnot (80 op) Viittaukset: -	Ammattikielten opinnot (80 op) Viittaukset: Viittomakieli 6: Viittomakielinen yhteisö Suomessa ja maailmalla 5 op (Viittaus tavoitteissa)
Viittomakielialan ammatilliset opinnot + vapaasti valittavat opinnot (80 op) Viittaukset: - Tulkkaus ja tiedonvälittäminen 5 op (Viittaus sisällössä) - Viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät 5 op (Viittaus sisällössä)	Viittomakielentulkin ammatilliset opinnot + vaihtoehtoiset opinnot (80 op) Viittaukset: - Tulkkaus 4: Opiskelutulkkaus 1 5 op (Viittaus tavoitteissa sekä sisällössä) - Kuurotuneiden ja kuurosokeiden tulkkaus- ja kommunikaatiotapoja 5 op (Viittaus tavoitteissa sekä sisällössä) - Viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät 5 op (Viittaus sisällössä)
Ammatilliset suuntautumisopinnot (30 op) Viittaukset: Viittomakommunikaatio 5 op (Viittaus kurssin sisällössä)	Ammatilliset suuntautumisopinnot (30 op) Viittaukset: - Viittomakommunikaatio 5 op (Viittaus kurssin sisällössä) - Huonokuuloisille, kuurotuneille ja kuurosokeille tulkkauksen suuntautumisen opinnot: suuntautuminen 2 (10 op) (Viittaus tavoitteissa)

OPINNÄYTETYÖ JA SIIHEN LIITTYVÄT OPINNOT 30 OP				
AMMATILLINEN SUUNTAUTUMINEN 30 OP				
Työkieleet 30 op	Kääntäminen 30 op	Tulkkaus 30 op	Pedagogiikka 30 op	Kansainvälinen toimintaympäristö 30 op
VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT 10 OP				
<i>Kääntäminen käytännössä</i> 5 op	<i>Kirjoitustulkkaus</i> 5 op	<i>Ammattiprojekti</i> 5 op	<i>Tulkkaus ja tiedonvälittäminen</i> 5 op	<i>Viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät</i> 5 op
<i>Johdatus pedagogiikkaan</i> 5 op				
VIITTOMAKIELIALAN AMMATILLISET OPINNOT 80 OP				
Johdatus kääntämiseen 5 op	Samuuden haasteet kääntämisessä 5 op	Kääntämisen perusteet 5 op	Sanastotyön perusteet 5 op	Käännökset osana tulkkausta 5 op
Johdatus tulkkaukseen 5 op	Etiikka ja ammattikuva 5 op	Tulkkaustaito 5 op	Johdatus opiskelutulkkaukseen 5 op	Asioimistulkkaus työelämässä 5 op
Johdatus asioimistulkkaukseen 10 op	Viittomakielisten tulkkipalvelujen tuottaminen 10 op	Opiskelutulkkaus 10 op		
AMMATIKIELTEN OPINNOT 80 OP				
Viittomakielien alkeet 5 op	Viittomakielien peruskurssi 5 op	Polysynteettiset viittomat 5 op	Viittomakieliset ja koulu 5 op	Viittomakielinen yhteisö 5 op
Viittomakielisten oikeudellinen asema 5 op	Viittomakieliseen yhteisöön tutustuminen 5 op	Viittomakieli työkielenä 5 op	Viittomakielinen diskurssi 5 op	Viittomakielinen esittävä taide 5 op
Vieraat kielet 5 op	Yleinen kielitiede 5 op	Monikielisyys ja – kulttuurisuus 5 op	Kirjoitusviestintä 5 op	Puheviestintä 10 op
HUMAKIN YHTEISET OPINNOT 10 OP				
Orientoituminen ammattikorkeakouluopintoihin 5 op		Orientoituminen ammattiin ja ammattialaan 5 op		

Opinnäytetyö ja siihen liittyvät opinnot 30 op							
Tutkiva ja kehittävä työote 5 op		Menetelmäopinnot 5 op		Opinnäytetyöpaja 5 op		Opinnäytetyö 15 op	
Vapaasti valittavat opinnot 10 op							
Ammatilliset suuntautumisopinnot 30 op							
<u>Peda-</u> <u>gogiik-</u> <u>ka</u> 15 op	Kansain- välinen toiminta- ympäris- tö 15 op	Tulkkaus			<u>Viittoma-</u> <u>kommuni-</u> <u>kaatio</u> 5 op	<u>Ammatillinenk</u> <u>asvu</u> <u>jatyöelämä-</u> <u>taidot:</u> <u>Urasuunnit-</u> <u>telu ja</u> <u>portfolio</u> 5 op	Ammatti- kielet 10 op
		Tulkkaus 15 op	<u>Kääntä-</u> <u>minen</u> 15 op	<u>Huono-</u> <u>kuuloisille,</u> <u>kuuroutu-</u> <u>neille ja kuuro</u> <u>sokeille</u> <u>tulkkaus</u> 15 op			
Viittomakielentulkin ammatilliset opinnot 80 op							
<u>Kääntäminen</u> 20 op	Tulkkaus 55 op		Ammatillinen kasvu ja työelämätaidot: Yrittäjyys 5 op		Vaihtoehtoiset opinnot: - Ammattiprojekti 5 op - Johdatus pedagogiikkaan 5 op - Johdatus kirjoitustulkkaukseen 5 op - Kuuroutuneiden ja kuurosokeiden tulkkaus- ja kommunikointitapoja 5 op - Viittomakommunikaatio ja asiakasryhmät 5 op		
Viittomakielentulkin koulutusohjelman yhteiset opinnot:							
Ammattikielten opinnot 80 op							
Suomalainen viittomakieli 50 op		Suomen kieli 24 op			Vieraat kielet 6 op		
<u>Humakin</u> yhteiset opinnot 10 op							
Orientoituminen ammattikorkeakouluopintoihin 5 op				Orientoituminen ammattiin ja ammattialaan 5 op			

Kokemuksia viitotun puheen opiskelusta tulkikoulutuksen aikana ja työelämässä

Perustiedot

1) Ikä

20-24

2) Sukupuoli

☐ Mies ☐ Nainen

3) Opiskelukampus

☐ Helsinki ☐ Kuopio

4) Valitse valmistumisvuosi

2006

5) Tulkikoulutuksen aikaiset suuntautumisopintoni:

Viittomakieli

6) Oletko suorittanut viitotun puheen keskitason, eli k-tason tentin?

☐ Kyllä ☐ Ei

7) Jos vastasit kysymykseen 6. kyllä, valitse vaihtoehto joka on lähinnä omaa mielipidettäsi.

- ☐ ammatillisen kiinnostuksen vuoksi
☐ Työnantajani edellyttää K-tason suoritusta
☐ Ammatillisen kiinnostukseni vuoksi ja työnsaannin helpottamiseksi
☐ muu, mikä?

8) Oletko Viitotun puheen tulkikirekisterissä?

☐ Kyllä ☐ En

9) Jos vastasit kysymykseen 8. kyllä, valitse vaihtoehto joka on lähinnä omaa mielipidettäsi.

- ☐ Ammatillisen kiinnostuksen vuoksi
☐ Työnantajani edellyttää kuulumista viitotun puheen tulkikirekisteriin.
☐ Ammatillisen kiinnostukseni vuoksi ja työnsaannin helpottamiseksi
☐ Muu, mikä?

10) Seuraavat väittämät liittyvät kokemukseesi viitotun puheen (VP)opiskelusta tulkkiopintojen perusvaiheessa (ennen ammatillista suuntautumista).

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	neutraali kanta	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
VP:n opiskelua oli opintojen perusvaiheessa riittävästi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n opiskelua oli liian vähän.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n opiskelusta oli hyötyä tulkin ammattia ajatellen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n opiskelusta oli hyötyä suuntautumisopintoja ajatellen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:ta olisi pitänyt opiskella enemmän opintojen perusvaiheessa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n opiskelua oli sopivassa suhteessa työelämän tarpeisiin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työelämän tarpeisiin nähden VP:ta olisi oltava enemmän opintojen perusvaiheessa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

VP:n opiskelu opintojen perusvaiheessa oli mielenkiintoista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n opetuksen sisällöt olivat mielekkäitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n käyttöön liittyviä viitotun puheen suosituksia käsiteltiin mielestäni riittävästi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11) Seuraavat väittämät liittyvät kokemukseesi viitotun puheen (VP) opiskelusta tulkkiopintojen suuntautumisvaiheessa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	neutraali kanta	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
VP:n opiskelua oli opintojen suuntautumisvaiheessa riittävästi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n opiskelua oli ammatillisen suuntautumisen näkökulmasta liian vähän.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n opiskelusta oli hyötyä tulkin ammattia ajatellen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n opiskelua oli sopivassa suhteessa työelämän tarpeisiin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työelämän tarpeisiin nähden VP:n opintoja olisi oltava enemmän opintojen suuntautumisvaiheessa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n opiskelu opintojen suuntautumisvaiheessa oli mielenkiintoista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n opetuksen sisällöt olivat mielekkäitä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n käyttöön liittyviä viitotun puheen suosituksia käsiteltiin mielestäni riittävästi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuksen aikana koin viittomakielen ja VP:n samanaikaisen opiskelun haastavaksi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuksen aikana koin viittomakielen ja VP:n samanaikaisen opiskelun hyvänä asiana.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12) Seuraavat väittämät liittyvät omaan kokemukseesi viitotun puheen (VP) taitotasosta heti tulkkiopetuksen jälkeen.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	neutraali kanta	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
Koulutuksen jälkeen koin hallitsevani VP:n taidon riittävän hyvin selvittääkseni perustason tulkkaustilanteesta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuksen jälkeen koin hallitsevani VP:n taidon riittävän hyvin selvittääkseni vapaassa keskustelussa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Viittomakielen taito helpottaa VP:n opiskelua.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13) Seuraavat väittämät koskevat kokemustasi viitotun puheen (VP) taidon hallinnan tärkeydestä työelämässä.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	neutraali kanta	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
VP:n taito on tärkeä työväline viittomakielentulkille.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pidän itse VP:n tulkkaustaitoa tärkeänä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pidän VP:n itsenäistä harjoittamista työelämän kannalta tärkeänä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen ammatillista epävarmuutta VP:n taitojeni vuoksi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Viitotun puheen suositukset ovat olleet työelämässä minulle tärkeä apuväline VP:n opiskelussa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen kokenut ammatillista epävarmuutta VP:n taitojeni vuoksi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VP:n opiskelu on viittomakielen tulkin ammattia ajatellen kannattavaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Saan kollegoilta apua VP:n taitojen kehittämisessä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14) Seuraavat väittämät liittyvät kokemukseesi työnantajan panoksesta VP:n taitojen harjoittamisessa sekä VP:n

tämän hetkistä taitotastasi.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	neutraali kanta	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
Työnantajani on kannustanut minua VP:n opiskeluun.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työnantajani pitää viitotun puheen tulkkauksaitoa tärkeänä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen voinut käyttää työaikaani viitotun puheen opiskeluun.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen tällä hetkellä hallitsevani VP:n taidon riittävän hyvin selvittääkseni perustason tulkkauksitilanteesta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen tällä hetkellä hallitsevani VP:n taidon riittävän hyvin selvittääkseni vapaassa keskustelussa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Lähetä

